

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “บทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวัน จังหวัดเชียงใหม่ ตามแนวคิดประชาสังคม” เป็นการศึกษาทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อดูว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวัน จังหวัดเชียงใหม่ มีบทบาทตามแนวคิดประชาสังคมหรือไม่ อย่างไร โดยวิเคราะห์จากข้อมูลที่ได้จากกลุ่มประชาสังคมต่างๆ และผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในทางสังคม ผู้ประกอบการ นักวิชาการ และเนื้อหาที่ปรากฏบนหน้าหนังสือพิมพ์รายวันของจังหวัดเชียงใหม่ โดยผลการวิจัยจะนำเสนอตามระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

- ก. ผลการวิจัยบทบาทหนังสือพิมพ์จากการวิเคราะห์เนื้อหา
- ข. ผลการวิจัยบทบาทหนังสือพิมพ์จากการสำรวจความคิดเห็น
- ค. ผลการวิจัยบทบาทหนังสือพิมพ์จากการสัมภาษณ์เชิงลึก
- ง. บทสรุปผลการวิจัยเพื่อตอบข้อสันนิษฐานการวิจัย

ก. ผลการวิจัยบทบาทหนังสือพิมพ์จากการวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันของจังหวัดเชียงใหม่วัน 2 ฉบับ คือ ไทยนิวส์ และเชียงใหม่นิวส์ ตลอดปี พ.ศ.2543 จำนวน 730 ฉบับ เพื่อดูบทบาทตามแนวคิดประชาสังคม ที่ปรากฏบนหน้าหนังสือพิมพ์ในรูปแบบของข่าว คอลัมน์หรือบทแสดงความคิดเห็น บทบรรณาธิการ และการอุทิศเนื้อที่ ที่นำเสนอประเด็นสาธารณะที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกมาจำนวน 9 ประเด็น ซึ่งเป็นประเด็นที่เกิดขึ้นจากการเรียกร้องจากประชาชนและหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ฉบับได้นำเสนออย่างต่อเนื่อง ผลปรากฏดังนี้

บทบาทตามแนวคิดประชาสังคมที่ปรากฏในรูปแบบของข่าว

จากการแสดงบทบาทหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคมของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวัน ทั้ง 2 ฉบับคือ ไทยนิวส์และเชียงใหม่นิวส์ ในรูปแบบของการนำเสนอข่าวนั้น ปรากฏผลดังนี้

หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ ในภาพรวมแล้วให้ความสำคัญกับประเด็นการบุกรุกพื้นที่ริมแม่น้ำปิงมากที่สุด จำนวน 32 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 24.61 โดยมีแหล่งข่าวส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ความถี่ 102 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 43.77 และจัดวางเป็นข่าวรองบนหน้าแรกมากที่สุด จำนวน 76 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 55.47 และแจ้งข้อมูลมากที่สุด จำนวน 144 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 66.36

ไทยนิวส์ให้ความสำคัญกับประเด็นการบุกรุกพื้นที่ริมแม่น้ำปิงเป็นอันดับแรก ซึ่งเห็นได้ว่าการนำเสนอเป็นข่าว 32 ครั้ง มีแหล่งข่าวเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมากที่สุด ด้วยความถี่ 23 ครั้ง โดยจัดเป็นข่าวรองบนหน้าแรกมากที่สุด จำนวน 20 ครั้ง ประชาชนเป็นผู้แจ้งข้อมูลมากที่สุด จำนวน 33 ครั้ง

นอกจากนี้ไทยนิวส์ ยังให้ความสำคัญกับประเด็นการสร้างสะพานข้ามแยกสนามบิน เป็นอันดับรองลงมา โดยนำเสนอ 29 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 22.30 มีแหล่งข่าวเป็นผู้นำกลุ่มประชาสังคมมากที่สุด ด้วยความถี่ 33 ครั้ง เป็นข่าวใหญ่บนหน้าแรกมากที่สุด จำนวน 76 ครั้ง มีประชาชนเป็นผู้แจ้งข้อมูล จำนวน 33 ครั้ง ดังรายละเอียดในตารางที่ 1, 2, 3 และ 4

ตารางที่ 1 การแสดงบทบาทตามแนวคิดประชาสังคมของหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ ด้วยการให้ความสำคัญต่อประเด็นปัญหา ที่ปรากฏในรูปแบบของข่าว

ประเด็นข่าว	การนำเสนอ (ครั้ง)	ร้อยละ
ผลกระทบจากเหตุการณ์โรงงานลำไยระเบิด	8	6.15
การประท้วงของสมาชิกสหกรณ์สีลื้อ	10	7.69
ปัญหาที่ทิ้งขยะ	7	5.38
ปัญหาราคาลำไย	17	13.07
ปัญหาราคาหอมหัวใหญ่	4	3.07
การประท้วงการประชุม ADB	12	9.23
การบุกรุกพื้นที่ริมแม่น้ำปิง	32	24.61
ปัญหาการสร้างสะพานข้ามแยกสนามบิน	29	22.30
พฤติกรรมของพระภิกษุ สีลสังวโร หรือครูบาหาล้า	11	8.46
รวม	130	100

ตารางที่ 2 การแสดงบทบาทตามแนวคิดประชาสังคมในลักษณะของการเป็นแหล่งข่าว ในหนังสือพิมพ์ไทยนิวยอร์ก

ประเด็น	ลักษณะของแหล่งข่าว					รวม	ร้อยละ
	ประชาชนหรือสมาชิกกลุ่มประชาสังคม	ตัวแทนกลุ่มประชาสังคม	ผู้นำกลุ่มประชาสังคม	เจ้าหน้าที่ของรัฐ	นักวิชาการ		
ผลกระทบจากเหตุการณ์โรงงานลำไยระเบิด	1	3	4	6	-	14	6.01
การประท้วงของสมาชิกสหกรณ์สีลื้อ	-	-	5	9	-	14	6.01
ปัญหาที่ทิ้งขยะ	3	-	2	3	-	8	3.43
ปัญหาราคาลำไย	4	-	10	18	-	32	13.73
ปัญหาราคาหอมหัวใหญ่	-	1	-	3	-	4	1.72
การประท้วงการประชุม ADB	-	-	22	12	3	37	15.88
การบุกรุกพื้นที่ริมน้ำปิง	4	4	17	23	4	52	22.31
ปัญหาการสร้างสะพานข้ามแยกสนามบิน	3	2	33	19	1	58	24.90
พฤติกรรมของพระภิกษุ สีลสังวโร หรือครูบาหล้า	4	-	1	9	-	14	6.01
รวม	19	10	94	102	8	233	100
ร้อยละ	8.15	4.29	40.34	43.77	3.43	100	

ตารางที่ 3 ตำแหน่งที่ปรากฏเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ไทยนิวยอร์ก

ประเด็น	ตำแหน่งการนำเสนอข่าว			รวม	ร้อยละ
	ข่าวใหญ่หน้าแรก	ข่าวรองหน้าแรก	ข่าวหน้าใน		
ผลกระทบจากเหตุการณ์โรงงานลำไยระเบิด	2	7	1	10	7.24
การประท้วงของสมาชิกสหกรณ์สีลื้อ	5	7	-	12	8.69
ปัญหาที่ทิ้งขยะ	2	5	-	7	5.07
ปัญหาราคาลำไย	4	10	3	17	12.32
ปัญหาราคาหอมหัวใหญ่	-	3	1	4	2.91
การประท้วงการประชุม ADB	5	8	-	13	9.42
การบุกรุกพื้นที่ริมน้ำปิง	13	20	-	33	23.91
ปัญหาการสร้างสะพานข้ามแยกสนามบิน	22	8	-	30	21.74
พฤติกรรมของพระภิกษุ สีลสังวโร หรือครูบาหล้า	3	8	1	12	8.70
รวม	56	76	6	138	100
ร้อยละ	40.87	55.47	3.64	100	

ตารางที่ 4 รูปแบบการมีส่วนร่วมของกลุ่มประชาชนในการรายงานข่าวประเด็นต่างๆ

ประเด็น	รูปแบบการมีส่วนร่วม		รวม	ร้อยละ
	เป็นแหล่งข่าวให้สัมภาษณ์	เป็นแหล่งข่าวแจ้งข้อมูล		
ผลกระทบจากเหตุการณ์โรงงานลำไยระเบิด	3	9	12	5.53
การประท้วงของสมาชิกสหกรณ์สีล้อ	1	9	10	4.61
ปัญหาที่ทิ้งขยะ	1	7	8	3.68
ปัญหาราคาลำไย	15	14	29	13.37
ปัญหาราคาหอมหัวใหญ่	2	2	4	1.84
การประท้วงการประชุม ADB	14	26	40	18.44
การบุกรุกพื้นที่ริมน้ำปิง	10	33	43	19.81
ปัญหาการสร้างสะพานข้ามแยกสนามบิน	24	33	57	26.27
พฤติกรรมของพระภิกษุ สีสั่งวโร หรือครูบาหล้า	3	11	14	6.45
รวม	73	144	217	100
ร้อยละ	33.64	66.36	100	

การแสดงบทบาทตามแนวคิดประชาสังคม ของหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ ผ่านลักษณะการเป็นแหล่งข่าว ของประเด็นการบุกรุกพื้นที่ริมแม่น้ำปิง ที่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นแหล่งข่าวให้สัมภาษณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นายไพโรจน์ แสงภูวรงค์ นายอำเภอเมืองเชียงใหม่ เปิดเผยว่า จากการตรวจสอบและสรุปผลในส่วนของพื้นที่ตำบลสันผีเสื้อพบว่า เป็นพื้นที่ลำน้ำปิงตื้นเขินและมีการบุกรุกกันมาก.....

(ไทยนิวส์,8 ธันวาคม 2543,หน้า 2)

ด้านการแสดงบทบาทตามแนวคิดประชาสังคมของหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ ที่ปรากฏในรูปแบบของข่าว โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นแหล่งข่าวแจ้งข้อมูล ดังตัวอย่างต่อไปนี้

รายงานข่าวจากอำเภอจอมทอง จ.เชียงใหม่แจ้งว่า ในวันนี้ (4 ก.ค.) กลุ่มสมาพันธ์ชาวสวนลำไย อำเภอจอมทองจำนวนหลายร้อยคน จะได้นัดชุมนุมกันที่บริเวณหน้าที่ว่าการอำเภอจอมทองในเวลา 9.00 น.....

(ไทยนิวส์,4 กรกฎาคม 2543,หน้า 15)

หนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์ ในภาพรวมได้ให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหาราคาลำไยมากที่สุด จำนวน 16 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 27.11 มีแหล่งข่าวสวนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน

35 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 38.46 เป็นข่าวรองบนหน้าแรกมากที่สุด จำนวน 54 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 70.12 และมีประชาชนเป็นแหล่งข่าวแจ้งข้อมูลมากที่สุด จำนวน 54 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 70.12

โดยประเด็นปัญหาการค้าลำไยที่เชียงใหม่นิวส์ให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกนั้น มีการนำเสนอเป็นข่าว 16 ครั้ง มีแหล่งข่าวเป็นผู้นำกลุ่มประชาสังคมมากที่สุดด้วยความถี่ 10 ครั้ง วางข่าวในตำแหน่งของข่าวรองบนหน้าแรกมากที่สุดจำนวน 13 ครั้ง

ส่วนประเด็นปัญหาที่เชียงใหม่นิวส์ให้ความสำคัญรองลงมา คือประเด็นปัญหาการสร้างสะพานข้ามแยกถนนบิณ ที่ถูกนำเสนอเป็นข่าวถึง 15 ครั้ง มีแหล่งข่าวผู้นำกลุ่มประชาสังคมมากที่สุดถึง 33 ครั้ง จัดวางข่าวในตำแหน่งของข่าวรองบนหน้าแรกมากที่สุดถึง 10 ครั้ง และมีประชาชนเป็นแหล่งข่าวแจ้งข้อมูลมากที่สุด จำนวน 10 ครั้ง ดังรายละเอียดในตารางที่ 5, 6, 7 และ 8

ตารางที่ 5 การแสดงบทบาทตามแนวคิดประชาสังคมของหนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์ ด้วยการให้ความสำคัญต่อประเด็นปัญหา ที่ปรากฏในรูปแบบของข่าว

ประเด็นข่าว	การนำเสนอ (ครั้ง)	ร้อยละ
ผลกระทบจากเหตุการณ์โรงงานลำไยระเบิด	6	10.16
การประท้วงของสมาชิกสหกรณ์สีลื้อ	2	3.39
ปัญหาที่ทิ้งขยะ	5	8.47
ปัญหาการค้าลำไย	16	27.11
ปัญหาการค้าหอมหัวใหญ่	3	5.08
การประท้วงการประชุม ADB	6	10.16
การบุกรุกพื้นที่ริมน้ำปิง	4	6.77
ปัญหาการสร้างสะพานข้ามแยกถนนบิณ	15	25.42
พฤติกรรมของพระภิกษุ สีลสังวโร หรือครูบาหล้า	2	3.39
รวม	59	100

ตารางที่ 6 การแสดงบทบาทตามแนวคิดประชาสังคมในลักษณะของการเป็นแหล่งข่าว ในหนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์

ประเด็น	ลักษณะของแหล่งข่าว					รวม	ร้อยละ
	ประชาชนหรือสมาชิกกลุ่มประชาสังคม	ตัวแทนกลุ่มประชาสังคม	ผู้นำกลุ่มประชาสังคม	เจ้าหน้าที่รัฐ	นักวิชาการ		
ผลกระทบจากเหตุการณ์โรงงานลำไยระเบิด	1	-	2	4	-	7	7.69
การประท้วงของสมาชิกสหกรณ์สีลื้อ	-	1	-	3	-	4	4.39
ปัญหาที่ทิ้งขยะ	4	1	4	5	-	14	15.38
ปัญหาราคาลำไย	1	2	10	9	2	24	26.37
ปัญหาราคาหอมหัวใหญ่	1	1	1	2	-	5	5.49
การประท้วงการประชุม ADB	1	4	2	4	1	12	13.18
การบุกคุกพื้นที่ริมน้ำปิง	1	-	3	1	-	5	5.49
ปัญหาการสร้างสะพานข้ามแยกสนามบิน	-	-	10	6	2	18	19.78
พฤติกรรมของพระภิกษุ สีลสังวโร หรือครูบาหล้า	1	-	-	1	-	2	2.19
รวม	10	9	32	35	5	91	100
ร้อยละ	10.99	9.89	35.17	38.46	5.49	100	

ตารางที่ 7 ตำแหน่งที่ปรากฏเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์

ประเด็น	ตำแหน่งการนำเสนอข่าว		รวม	ร้อยละ
	ข่าวใหญ่หน้าแรก	ข่าวรองหน้าแรก		
ผลกระทบจากเหตุการณ์โรงงานลำไยระเบิด	4	3	7	9.09
การประท้วงของสมาชิกสหกรณ์สีลื้อ	2	2	4	5.19
ปัญหาที่ทิ้งขยะ	4	11	15	19.48
ปัญหาราคาลำไย	3	13	16	20.77
ปัญหาราคาหอมหัวใหญ่	-	3	3	3.89
การประท้วงการประชุม ADB	3	5	8	10.38
การบุกคุกพื้นที่ริมน้ำปิง	-	5	5	6.49
ปัญหาการสร้างสะพานข้ามแยกสนามบิน	7	10	17	22.07
พฤติกรรมของพระภิกษุ สีลสังวโร หรือครูบาหล้า	-	2	2	2.59
รวม	23	54	77	100
ร้อยละ	29.87	70.13	100	

ตารางที่ 8 รูปแบบการมีส่วนร่วมของกลุ่มประชาชนในการรายงานข่าวประเด็นต่างๆ

ประเด็น	รูปแบบการมีส่วนร่วม		รวม	ร้อยละ
	เป็นแหล่งข่าวให้สัมภาษณ์	เป็นแหล่งข่าวแจ้งข้อมูล		
ผลกระทบจากเหตุการณ์โรงงานลำไยระเบิด	4	3	7	9.09
การประท้วงของสมาชิกสหกรณ์สีลื้อ	2	2	4	5.19
ปัญหาที่ทิ้งขยะ	4	11	15	19.48
ปัญหาราคาลำไย	3	13	16	20.77
ปัญหาราคาหอมหัวใหญ่	-	3	3	3.89
การประท้วงการประชุม ADB	3	5	8	10.38
การบุกรุกพื้นที่ริมน้ำปิง	-	5	5	6.49
ปัญหาการสร้างสะพานข้ามแยกสนามบิน	7	10	17	22.07
พฤติกรรมของพระภิกษุ สีลสังวโร หรือครูบาท้ำ	-	2	2	2.59
รวม	23	54	77	100
ร้อยละ	29.87	70.13	100	

การแสดงบทบาทตามแนวคิดประชาสังคม ของหนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์ ผ่านลักษณะการเป็นแหล่งข่าว ที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นายเกรียงไกร คະนองเดชาชาติ เกษตรจังหวัดเชียงใหม่ กล่าวถึง ปัญหาราคาลำไยในปี 2543 นี้ว่า ทางรัฐบาลได้เตรียมมาตรการในการกำหนดราชมลำไยอบแห้งไว้เรียบร้อยแล้ว โดยจะสามารถจ่ายให้เกษตรกรได้อย่างรวดเร็ว.....

(เชียงใหม่นิวส์, 8 ตุลาคม 2543, หน้า 7)

ด้านการแสดงบทบาทตามแนวคิดประชาสังคมของหนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์ที่ปรากฏในรูปแบบของข่าว โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นแหล่งข่าวแจ้งข้อมูล ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นายประพัฒน์ เรือนคำฟู เกษตรกรชาวสวนลำไย และตัวแทนสมาพันธ์ชาวสวนลำไยภาคเหนือ ได้เสนอขอเรียกร้องให้รัฐบาลช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปล้ำลำไยคือ.....

(เชียงใหม่นิวส์, 6 ตุลาคม 2543, หน้า 7)

บทบาทตามแนวคิดประชาสังคม ที่ปรากฏในรูปแบบของคอลัมน์หรือบทแสดงความคิดเห็น

จากการแสดงบทบาทตามแนวคิดประชาสังคม ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวัน ทั้ง 2 ฉบับ คือ ไทยนิวส์และเชียงใหม่นิวส์ ในรูปแบบของคอลัมน์หรือบทแสดงความคิดเห็นนี้ ปรากฏผลดังนี้

หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหาการสร้างสะพานข้ามแยกสนามบินมากที่สุดด้วยความถี่ 25 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 39.68 มีผู้เขียนเป็นประชาชนทั่วไปหรือสมาชิกกลุ่มประชาสังคมจำนวน 58 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 93.55 และมีทิศทางในการนำเสนอไปในทิศทางที่สนับสนุนในการแก้ไขปัญหามากที่สุด 54 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 78.26

ในการนำเสนอประเด็นต่างๆ ผ่านคอลัมน์นั้น ไทยนิวส์ได้ให้ความสำคัญกับปัญหาการสร้างสะพานข้ามแยกสนามบินมากที่สุด จำนวน 25 ครั้ง โดยมีผู้เขียนเป็นประชาชนทั่วไปหรือสมาชิกกลุ่มประชาสังคมมากถึง 27 ครั้ง และมีทัศนคติในการสนับสนุนให้มีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นมากที่สุดถึง 27 ครั้ง ส่วนประเด็นที่ให้ความสำคัญรองลงมาคือ การบุกกรุกพื้นที่ริมแม่น้ำปิง จำนวน 12 ครั้ง มีผู้เขียนส่วนใหญ่เป็นประชาชนทั่วไปหรือสมาชิกกลุ่มประชาสังคม จำนวน 9 ครั้ง และแสดงทัศนคติในการสนับสนุนให้มีการแก้ไขปัญหามากที่สุดถึง 9 ครั้ง ดังรายละเอียดในตารางที่ 9 และ 10

ตารางที่ 9 การแสดงบทบาทตามแนวคิดประชาสังคมของหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ ที่ปรากฏในรูปแบบคอลัมน์หรือบทแสดงความคิดเห็นโดยแยกตามประเด็นปัญหา

ประเด็น	การนำเสนอในรูปแบบคอลัมน์	ร้อยละ
การประท้วงของสมาชิกสหกรณ์สีลื้อ	5	7.93
ปัญหาที่ทิ้งขยะ	3	4.77
ปัญหาราคาลำไย	8	12.70
ปัญหาราคาหอมหัวใหญ่	1	1.59
การประท้วงการประชุม ADB	8	12.70
การบุกกรุกพื้นที่ริมแม่น้ำปิง	12	19.04
ปัญหาการสร้างสะพานข้ามแยกสนามบิน	25	39.68
พฤติกรรมของพระภิกษุ สีลสังวโร หรือครูบาท้ำ	1	1.59
รวม	63	100

ตารางที่ 10 การแสดงบทบาทตามแนวคิดประชาสังคม ของหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ ที่ปรากฏในรูปแบบคอลัมน์หรือบทแสดงความคิดเห็น โดยแยกตามสถานภาพของผู้เขียนและทัศนะที่มีต่อประเด็น

ประเด็น	สถานภาพผู้เขียน		ทัศนะที่มีต่อประเด็น	
	ประชาชนทั่วไป หรือสมาชิกกลุ่ม ประชาสังคม	ผู้นำกลุ่ม ประชาสังคม	สนับสนุน	คัดค้าน
การประท้วงของสมาชิกสหกรณ์สีลื้อ	5	-	1	3
ปัญหาที่ทิ้งขยะ	3	-	3	2
ปัญหาราคาลำไย	7	-	7	1
ปัญหาราคาหอมหัวใหญ่	1	-	1	-
การประท้วงการประชุม ADB	5	3	5	3
การบุกรุกพื้นที่ริมน้ำปิง	9	1	9	3
ปัญหาการสร้างสะพานข้ามแยกสนามบิน	27	-	27	3
พฤติกรรมของพระภิกษุ สีลสังวโร หรือครูบาท้ำ	1	-	1	-
รวม	58	4	54	15
ร้อยละ	93.55	6.45	78.26	21.74

การแสดงบทบาทตามแนวคิดประชาสังคม ของหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ ที่ปรากฏในรูปแบบคอลัมน์หรือบทแสดงความคิดเห็น ผู้เขียนส่วนใหญ่เป็นประชาชนทั่วไปหรือสมาชิกกลุ่มประชาสังคม และมีทิศทางไปลักษณะการสนับสนุนให้มีการแก้ไขปัญหา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...วกกลับมาพูดถึงเรื่องถนนหนทาง ทราบไหมครับว่าเมืองเชียงใหม่ อุบัติเหตุแต่
ละวันเกิดขึ้นเท่าไร... ซึ่งล้วนแล้วแต่เกิดจากสภาพการจราจรทั้งนั้น... แทนที่บางแห่ง
สร้างเป็นสะพานให้รถกลับหรือข้ามก็ไม่ทำ หรือทางบางแห่งควรทำเป็นอุโมงค์ก็ยังไม่ทำ...
แต่สิ่งที่ชาวบ้านชาวเมืองกำลังสงสัยกันอยู่คือ มีการเล่นการเมืองกัน มีการล้างแค้นกันใน
เรื่องส่วนตัว... แล้วเอาผลประโยชน์ของคนเชียงใหม่มาเป็นเครื่องต่อรอง... ใครที่ทำกับ
เมืองเชียงใหม่อย่างนี้ น่าจะมีคนไปยื่นประท้วงไม่ให้เครื่องลงเครื่องได้ !!

(คอลัมน์เคาะสนิม, ไทยนิวส์, 3 มีนาคม 2543, หน้า 3, ผู้เขียน, บุญญ มหาฤทธิ์)

หนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์ ให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหาการสร้างสะพานข้ามแยกสนามบินโดยนำเสนอมากที่สุด จำนวน 25 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 48.07 สถานภาพผู้เขียนส่วนใหญ่เป็นประชาชนทั่วไปหรือสมาชิกกลุ่มประชาสังคม 58 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 100 และมีทิศทางในการนำเสนอไปในทิศทางที่สนับสนุนในการแก้ไขปัญหามากที่สุด จำนวน 47 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 90.38

ในประเด็นปัญหาการสร้างสะพานข้ามแยกสนามบินนั้น เชียงใหม่นิวส์ได้นำเสนอผ่านคอลัมน์หรือบทแสดงความคิดเห็นมากที่สุดถึง 25 ครั้ง มีผู้เขียนเป็นประชาชนทั่วไปหรือสมาชิกกลุ่มประชาสังคมมากที่สุดจำนวน 32 ครั้ง และมีทัศนะให้การสนับสนุนให้มีการแก้ไขปัญหาจำนวน 23 ครั้ง

ส่วนประเด็นรองลงมาที่เชียงใหม่นิวส์นำเสนอผ่านคอลัมน์หรือบทแสดงความคิดเห็นนั้น คือ ปัญหาราคาลำไย จำนวน 9 ครั้ง ซึ่งมีผู้เขียนเป็นประชาชนทั่วไปหรือสมาชิกกลุ่มประชาสังคมจำนวน 9 ครั้ง โดยแสดงทัศนะในทิศทางสนับสนุนมากที่สุด จำนวน 8 ครั้ง ดังรายละเอียดในตารางที่ 11 และ 12

ตารางที่ 11 การแสดงบทบาทตามแนวคิดประชาสังคมของหนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์ ที่ปรากฏในรูปแบบคอลัมน์หรือบทแสดงความคิดเห็นโดยแยกตามประเด็นปัญหา

ประเด็น	การนำเสนอในรูปแบบคอลัมน์	ร้อยละ
ผลกระทบจากเหตุการณ์โรงงานลำไยระเบิด	8	15.38
การประท้วงของสมาชิกสามล้อ	1	1.92
ปัญหาที่ทิ้งขยะ	3	5.76
ปัญหาราคาลำไย	9	17.30
ปัญหาราคาหอมหัวใหญ่	1	1.92
การประท้วงการประชุม ADB	3	5.76
การบุกรุกพื้นที่ริมน้ำปิง	1	1.92
ปัญหาการสร้างสะพานข้ามทางแยกสนามบิน	25	48.07
พฤติกรรมของพระภิกษุ สีสั่งวโร หรือครูบาท้ำ	1	1.92
รวม	52	100

ตารางที่ 12 การแสดงบทบาทตามแนวคิดประชาสังคม ของหนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์ ที่ปรากฏในรูปแบบคอลัมน์หรือบทแสดงความคิดเห็น โดยแยกตามสถานภาพของผู้เขียนและทัศนะที่มีต่อประเด็น

ประเด็น	สถานภาพผู้เขียน	ทัศนะที่มีต่อประเด็น	
	ประชาชนทั่วไปหรือสมาชิกกลุ่มประชาสังคม	สนับสนุน	คัดค้าน
ผลกระทบจากเหตุการณ์โรงงานลำไยระเบิด	9	8	-
การประท้วงของสมาชิกสหกรณ์สีลื้อ	1	1	-
ปัญหาที่ทิ้งขยะ	3	2	1
ปัญหาราคาลำไย	9	8	2
ปัญหาราคาหอมหัวใหญ่	1	1	-
การประท้วงการประชุม ADB	2	2	-
การบุกรุกพื้นที่ริมน้ำปิง	1	1	-
ปัญหาการสร้างสะพานข้ามแยกสนามบิน	32	23	2
พฤติกรรมของพระภิกษุ สีลสังวโร หรือครูบาหล้า	-	1	-
รวม	58	47	5
ร้อยละ	100	90.38	9.62

การแสดงบทบาทตามแนวคิดประชาสังคม ของหนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์ ที่ปรากฏในรูปแบบคอลัมน์หรือบทแสดงความคิดเห็น ที่มีสถานภาพของผู้เขียนส่วนใหญ่เป็นประชาชนทั่วไปหรือสมาชิกกลุ่มประชาสังคม และมีทิศทางไปลักษณะการสนับสนุนให้มีการแก้ไขปัญหา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...นี่คืออีกบทเรียนหนึ่งที่คนเชียงใหม่จะต้องตื่นตัวกับการตรวจสอบโครงการร่วมกัน ไม่ใช่ปล่อยให้คณะผู้ผลักดันงบประมาณและคณะผู้บริหารชุดหนึ่งชุดใดทำก่อนแล้วค่อยมาบอกทีหลังว่ามันเป็นอย่างนั้น มันเป็นอย่างนี้ ปัญหามันจึงตามมาอย่างที่เห็นๆ ว่าขณะนี้รถติดเป็นตังเม...ขอย้ำอีกครั้งว่าบทเรียนอันมีค่า มีราคานี้ต่อไปถ้าหากมีการจัดสร้าง....ควรทำความเข้าใจกันก่อนที่จะเสนอโครงการใดๆ จริงหรือไม่ ต้องคอยติดตามและร่วมตรวจสอบ

(คอลัมน์รอบบ้านผ่านเมือง, เชียงใหม่นิวส์, 11 ตุลาคม 2543, หน้า 3, ผู้เขียน, งามจันทร์)

บทบาทตามแนวคิดประชาสังคมที่ปรากฏในรูปแบบของบทบรรณาธิการ

การแสดงบทบาทหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคมของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวัน ทั้ง 2 ฉบับคือ ไทยนิวส์และเชียงใหม่นิวส์ ในรูปแบบของบทบรรณาธิการนั้น ผลปรากฏว่า

หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ ให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหาราคาลำไยมากที่สุด นำเสนอจำนวน 5 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 33.33 และมีทิศทางในการนำเสนอไปในทิศทาง ให้การสนับสนุนให้มีการแก้ไขปัญหามากที่สุด จำนวน 12 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 80

โดยประเด็นปัญหาราคาลำไย ไทยนิวส์ได้นำเสนอเป็นบทบรรณาธิการจำนวน 5 ครั้ง และมีทิศทางในการสนับสนุนให้มีการแก้ไขปัญห จำนวน 5 ครั้ง รองลงมาคือ การประท้วงของสมาชิกสหกรณ์สีล่อ ที่นำเสนอ 4 ครั้ง โดยมีทิศทางสนับสนุนและคัดค้านการแก้ปัญหาในจำนวนที่เท่ากันคือ ทิศทางละ 2 ชิ้น ดังรายละเอียดในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 การแสดงบทบาทตามแนวคิดประชาสังคม ของหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ ที่ปรากฏในรูปแบบบทบรรณาธิการ

ประเด็น	บทบรรณาธิการ	ทิศทางที่มีต่อประเด็น		ร้อยละ
		สนับสนุน	คัดค้าน	
ผลกระทบจากเหตุการณ์โรงงานลำไยระเบิด	2	2	-	13.33
การประท้วงของสมาชิกสหกรณ์สีล่อ	4	2	2	26.66
ปัญหาราคาลำไย	5	5	-	33.33
การประท้วงการประชุม ADB	2	1	1	13.33
การบุกรุกพื้นที่ริมน้ำปิง	2	2	-	13.33
รวม	15	12	3	100
ร้อยละ	100	80.0	20.0	

การแสดงบทบาทตามแนวคิดประชาสังคม ของหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ ที่ปรากฏในรูปแบบบทบรรณาธิการ ที่มีทิศทางในการสนับสนุนให้เกิดการแก้ไขปัญห ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ปัญหาที่สองแฉวน่าจะมีทางออกที่ดี...เราเชื่อว่าปัญหาการเดินรถรับจ้างพอจะมีทางออกที่ดีเป็นที่ยอมรับกันทุกฝ่าย ทั้งนี้ส่วนราชการที่ดูแล จะต้องสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้เป็นเจ้าของรถหรือสมาชิกสหกรณ์ทั้งหมด หากยังไม่เป็นผลทางการก็ต้องดำเนินการตามกฎหมายกับผู้ประกอบการไม่ว่าสหกรณ์ใดทั้งสิ้น....

(ไทยนิวส์, 20 มกราคม 2543, หน้า 3)

หนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์ ให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหาคาล่าโยมากที่สุด จำนวน 6 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 50.0 และมีทิศทางในการสนับสนุนให้มีการแก้ไขปัญหามากที่สุด จำนวน 9 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 75.0

การนำเสนอประเด็นปัญหาคาล่าโยในจำนวน 6 ครั้ง มีทิศทางของประเด็นที่สนับสนุนและคัดค้านการแก้ไขปัญหานั้นคือ ทิศทางละ 3 ครั้ง ส่วนรองลงมานั้น มี 2 ประเด็นคือ ปัญหาคาหอมหัวใหญ่ และปัญหาการสร้างสะพานข้ามแยกสนามบิน นำเสนอประเด็น 2 ครั้ง เช่นเดียวกับทิศทางของประเด็นที่สนับสนุนให้มีการแก้ไขปัญหานั้น 2 ครั้งเท่ากัน ดังรายละเอียดในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 การแสดงบทบาทตามแนวคิดประชาสังคมของหนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์ ที่ปรากฏในรูปแบบบทบรรณาธิการ

ประเด็น	บทบรรณาธิการ	ทิศทางของประเด็น		ร้อยละ
		สนับสนุน	คัดค้าน	
ผลกระทบจากเหตุการณ์โรงงานลำไยระเบิด	1	1	-	8.33
ปัญหาที่ทิ้งขยะ	1	1	-	8.33
ปัญหาคาล่าโย	6	3	3	50.00
ปัญหาคาหอมหัวใหญ่	2	2	-	16.66
ปัญหาการสร้างสะพานข้ามแยกสนามบิน	2	2	-	16.66
รวม	12	9	3	100
ร้อยละ	100	75.0	25.0	

การแสดงบทบาทตามแนวคิดประชาสังคม ของหนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์ ที่ปรากฏในรูปแบบบทบรรณาธิการ ที่มีทิศทางในการสนับสนุนให้เกิดการแก้ไขปัญหาดังตัวอย่างต่อไปนี้

จากต้นยาง ต้นจามจุรีถึงทางต่างระดับ ....มาถึงขณะนี้กลุ่มผู้รักเชียงใหม่ทั้งหลายกลับรวมตัวกันต่อต้านการสร้างถนนต่างระดับ...อย่างเอาเป็นเอาตาย..ทั้งที่รู้ว่าปัญหารถติดของเชียงใหม่ นั้นเกิดขึ้นมาช้านานแล้วยังไม่มีใครแก้ปัญหาได้ด้วยข้ออ้าง ร้อยแปดที่ยกมาจนต้องยกเลิกไป และมีผู้ใหญ่บางคนผสมใจ เห็นดีเห็นงามไปด้วย...

(เชียงใหม่นิวส์, 10 ตุลาคม 2543, หน้า 3)

บทบาทตามแนวคิดประชาสังคมที่พิจารณาจากการเปิดพื้นที่นำเสนอประเด็นปัญหาท้องถิ่น

จากการแสดงบทบาทหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคมของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวัน ทั้ง 2 ฉบับคือ ไทยนิวส์และเชียงใหม่นิวส์ ในรูปแบบของการอุทิศเนื้อที่เพื่อนำเสนอประเด็นปัญหาท้องถิ่นนั้น พบว่า

หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ ในภาพรวม ไทยนิวส์ได้อุทิศเนื้อที่ในการนำเสนอประเด็นปัญหาทั้ง 9 ประเด็น จำนวน 17,778 ตารางนิ้ว แบ่งเป็นเนื้อที่ของข่าว 12,468.5 ตารางนิ้ว คอลัมน์หรือบทแสดงความคิดเห็น 4,689.5 ตารางนิ้ว และบทบรรณาธิการ 620 ตารางนิ้ว

ไทยนิวส์ ได้อุทิศเนื้อที่เพื่อนำเสนอประเด็นปัญหาการสร้างสะพานข้ามแยกสนามบินมากที่สุด จำนวน 5,125 ตารางนิ้ว นำเสนอเป็นข่าว 3,396 ตารางนิ้ว คอลัมน์หรือบทแสดงความคิดเห็น 1,729 ตารางนิ้ว รองลงมาคือประเด็นการบุกรุกพื้นที่ริมแม่น้ำปิง ให้พื้นที่ทั้งหมด 3,809 ตารางนิ้ว แบ่งเป็นนำเสนอเป็นข่าว 2,891 ตารางนิ้ว คอลัมน์หรือบทแสดงความคิดเห็น 833 ตารางนิ้ว และบทบรรณาธิการ 85 ตารางนิ้ว ดังรายละเอียดในตารางที่ 15

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 15 การแสดงบทบาทตามแนวคิดประชาสังคม ของหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ ที่ปรากฏในรูปแบบของการเปิดพื้นที่นำเสนอประเด็นปัญหาท้องถิ่น

ประเด็น	การอุทิศเนื้อที่ (ตารางนิ้ว)			รวม	ร้อยละ
	ข่าว	คอลัมน์	บทบรรณาธิการ		
ผลกระทบจากเหตุการณ์โรงงานลำไยระเบิด	662	-	91	753	4.23
การประท้วงของสมาชิกสหกรณ์สีล่อ	953	492	155	1,600	8.99
ปัญหาที่ทิ้งขยะ	372.5	261.5	-	589	3.31
ปัญหาราคาลำไย	1,451	512	185	2,148	12.08
ปัญหาราคาหอมหัวใหญ่	270	64	-	334	1.87
การประท้วงการประชุม ADB	1,684	728	104	2,516	14.15
การบุกรุกพื้นที่ริมน้ำปิง	2,891	833	85	3,809	2.13
ปัญหาการสร้างสะพานข้ามแยกสนามบิน	3,396	1,729	-	5,125	28.82
พฤติกรรมของพระภิกษุ สีลสังวโร หรือครูบาหล้า	834	70	-	904	5.08
รวม	12,468.5	4,689.5	620	17,778	100
ร้อยละ	70.13	26.38	3.49	100	

หนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์ อุทิศเนื้อที่เพื่อนำเสนอประเด็นปัญหาท้องถิ่นทั้ง 9 ประเด็น ทั้งหมดจำนวน 10,839 ตารางนิ้ว เป็นเนื้อที่ข่าว 5,942 ตารางนิ้ว บทแสดงความคิดเห็นหรือคอลัมน์ 4,357 ตารางนิ้ว และบทบรรณาธิการ 540 ตารางนิ้ว

ส่วนประเด็นที่ได้รับเนื้อที่นำเสนอมากที่สุดคือ การสร้างสะพานข้ามแยกสนามบิน จำนวน 4,028 ตารางนิ้ว นำเสนอเป็นข่าว 1,536 ตารางนิ้ว บทแสดงความคิดเห็นหรือคอลัมน์ 2,324 ตารางนิ้ว และบทบรรณาธิการ 169 ตารางนิ้ว รองลงมาคือ ปัญหาราคาลำไย ซึ่งได้พื้นที่ 2,229 ตารางนิ้ว เป็นการนำเสนอข่าว 1,264 ตารางนิ้ว บทแสดงความคิดเห็นหรือคอลัมน์ 797 ตารางนิ้ว และบทบรรณาธิการ 168 ตารางนิ้ว ดังรายละเอียดในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 การแสดงบทบาทตามแนวคิดประชาสังคมของหนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์ ที่ปรากฏ
ในรูปแบบของการเปิดพื้นที่นำเสนอประเด็นปัญหาท้องถิ่น

ประเด็น	การอุทิศเนื้อที่ (ตารางนิ้ว)			รวม	ร้อยละ
	ข่าว	คอลัมน์	บทบรรณาธิการ		
ผลกระทบจากเหตุการณ์โรงงานลำไยระเบิด	622	551	56	1,229	11.33
การประท้วงของสมาชิกสหกรณ์สีลื้อ	217	62	-	279	2.57
ปัญหาที่ทิ้งขยะ	632	174	48	854	7.87
ปัญหาราคาลำไย	1,264	797	168	2,229	20.56
ปัญหาราคาหอมหัวใหญ่	275	52	100	427	3.93
การประท้วงการประชุม ADB	823	242	-	1,065	9.82
การบุกรุกพื้นที่ริมน้ำปิง	371	83	-	454	4.18
ปัญหาการสร้างสะพานข้ามแยกสนามบิน	1,536	2,324	168	4,028	37.16
พฤติกรรมของพระภิกษุ สีลสังวโร หรือครูบาหล้า	202	72	-	274	2.52
รวม	5,942	4,357	540	10,839	100
ร้อยละ	54.82	40.20	4.98	100	

ข. ผลการวิจัยบทบาทหนังสือพิมพ์จากการสำรวจความคิดเห็น

ผลการวิจัยจากระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจนี้ต้องการหาคำตอบจากกลุ่มประชาสังคมว่า มีความเข้าใจในบทบาทของหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคมหรือไม่ มองบทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นทั้งที่ผ่านมาและที่ควรจะเป็นอย่างไร รวมไปถึงต้องการทราบว่ากลุ่มประชาสังคมดังกล่าวมีความคาดหวัง และคิดว่าอะไรจะเป็นอุปสรรค ต่อบทบาทหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคมนี้

การวิจัยในครั้งนี้ ใช้วิธีออกแบบสอบถามตัวแทนของกลุ่มประชาสังคมจำนวน 83 คน ปรากฏผลดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่สำรวจ

ในการออกแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้นำกลุ่มประชาสังคมในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 83 ชุด โดยผู้วิจัยได้พยายามกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มองค์กรชาวบ้าน และกลุ่มองค์กรที่รวมตัวกันเพื่อสนองวัตถุประสงค์ต่างๆ ซึ่งสามารถแยกออกเป็นเพศชาย 32 คน

เพศหญิง 51 คน ส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 39.80 ปี และสังกัดอยู่ในกลุ่มองค์กรที่รวมตัวกันเพื่อสนองวัตถุประสงค์ต่างๆ ถึงร้อยละ 22.90 และยังพบว่ามีตำแหน่งที่เป็นผู้นำกลุ่มประชาสังคมถึงร้อยละ 38.6 ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอเมืองถึงร้อยละ 32.5 ดังรายละเอียดในตารางที่ 17

ตารางที่ 17 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม		ความถี่ (ขนาดตัวอย่าง 83)	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	32	38.6
	หญิง	51	61.4
2. อายุ	ต่ำกว่า 26 ปี	14	16.9
	26 – 35 ปี	13	15.7
	36 – 45 ปี	30	36.1
	ตั้งแต่ 46 ปีขึ้นไป	26	31.3
3. สังกัดกลุ่มประชาคม	กลุ่มออมทรัพย์	16	19.3
	กลุ่มอาชีพ	16	19.3
	กลุ่มสตรี	16	19.3
	กลุ่มเยาวชน	16	19.3
	กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน	19	22.9
4. ตำแหน่งในกลุ่มประชาคม	ผู้นำกลุ่ม	32	38.6
	กรรมการกลุ่ม	28	33.7
	สมาชิกกลุ่ม	23	27.7
5. อำเภอภูมิลำเนา	เมือง	27	32.5
	หางดง	8	9.6
	สันป่าตอง	8	9.6
	สารภี	8	9.6
	สันกำแพง	8	9.6
	ดอยสะเก็ด	8	9.6
	แมริม	8	9.6
	สันทราย	8	9.6

2. ความเห็นต่อบทบาทตามแนวคิดประชาสังคมของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวัน จังหวัดเชียงใหม่ ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ผู้วิจัยได้กำหนดบทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่ปรากฏในปัจจุบันจำนวน 14 บทบาทจากการศึกษาพบว่า

กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ปัจจุบันหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวัน จังหวัดเชียงใหม่ มักแสดงบทบาทในการนำเสนอประเด็นข่าวตามข่าวกระแสหลักของสังคมโดยรวมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.52) และมักนำเสนอข่าวที่มาจากแหล่งข่าวราชการเป็นส่วนใหญ่ (ค่าเฉลี่ย 3.46) นอกจากนี้ยังแสดงบทบาทหลักในการเป็นองค์กรทางธุรกิจที่แสวงหาผลกำไร (ค่าเฉลี่ย 3.42)

นอกจากนี้ผู้ตอบแบบสอบถามยังเห็นว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นยังไม่แสดงบทบาทในเชิงประชาสังคมอย่างสมบูรณ์ โดยเห็นได้จากบางบทบาทที่สอดคล้องกับแนวคิดประชาสังคม เช่น การเป็นปากเสียงให้กับประชาชน หรือการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับปัญหาของชุมชนอย่างแท้จริงและต่อเนื่องจนได้รับการแก้ไข หรือการเป็นเพื่อนคู่คิดในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชนนั้น ยังอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.28) แม้กระทั่งบทบาทในการเวทีสาธารณะที่ประชาชนในชุมชนมาแสดงความคิดเห็นก็ยังอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.00)

ส่วนบทบาทที่ผู้ตอบเห็นว่าอยู่ในลำดับท้ายสุด คือ ข่าวที่หนังสือพิมพ์มานำเสนอนั้น ไม่ได้มาจากข่าวแจกหรือข่าวประชาสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 2.99) ส่วนที่เห็นด้วยรองลงมา คือ นำเสนอเนื้อหาข่าวที่ขัดแย้งกับผลประโยชน์ของประชาชน ซึ่งถูกผู้มีอิทธิพลแทรกแซงหรือครอบงำ (ค่าเฉลี่ย 2.94) และลำดับสุดท้ายก็คือ บทบาทในการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทเป็นผู้กำหนดประเด็นข่าวที่จะนำเสนอบนหน้าหนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 2.70)

ในภาพรวมแล้ว พบว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวัน จังหวัดเชียงใหม่ แสดงบทบาทที่สะท้อนความเป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นได้ไม่ชัดเจนนัก โดยเห็นได้จากบางบทบาทที่ให้ประโยชน์กับประชาชนอย่างแท้จริงนั้น กลุ่มตัวอย่างมองว่ายังไม่สามารถแสดงได้อย่างเต็มที่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวัน จังหวัดเชียงใหม่ แสดงบทบาทเชิงประชาสังคมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.17) ดังรายละเอียดในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 ความเห็นต่อบทบาทการทำหน้าที่แนวประชาสังคม ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นราย
วันจังหวัดเชียงใหม่

บทบาทของหนังสือพิมพ์	บทบาทที่มีอยู่ในขณะนี้					ค่าเฉลี่ย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1. นำเสนอประเด็นข่าวตามกระแสหลักของสังคมโดยรวม	10 (12.0)	35 (42.2)	28 (33.7)	8 (9.6)	2 (2.4)	3.52
2. นำเสนอข่าวที่มาจากแหล่งข่าวราชการเป็นส่วนใหญ่	7 (8.4)	33 (39.8)	36 (43.4)	5 (6.0)	2 (2.4)	3.46
3. เป็นองค์กรทางธุรกิจที่แสวงหาผลกำไร	13 (15.7)	27 (32.5)	28 (33.7)	12 (14.5)	3 (3.6)	3.42
4. หนังสือพิมพ์ยังเป็นแหล่งหาผลประโยชน์ทางธุรกิจมากกว่าหวังใยผลประโยชน์ของประชาชนในชุมชน	13 (15.7)	21 (25.3)	31 (37.3)	14 (16.9)	4 (4.8)	3.30
5. เป็นปากเสียงให้กับประชาชน	6 (7.2)	29 (34.9)	34 (41.0)	10 (12.0)	4 (4.8)	3.28
6. นำเสนอข่าวเกี่ยวกับปัญหาของชุมชนติดต่อกันอย่างต่อเนื่อง จนปัญหานั้นได้รับการแก้ไข	10 (12.0)	26 (31.3)	32 (38.6)	7 (8.4)	8 (9.6)	3.28
7. ให้ความสำคัญกับประเด็นข่าว ที่เกี่ยวกับปัญหาชุมชนที่แท้จริง	8 (9.6)	25 (30.1)	30 (36.1)	14 (16.9)	6 (7.2)	3.28
8. เป็นเพื่อคู่คิดกับประชาชน ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน	11 (13.3)	22 (26.5)	25 (30.1)	21 (25.3)	4 (4.8)	3.28
9. เป็นกลไกพื้นฐานในการพัฒนาชุมชน	1 (1.2)	20 (24.1)	55 (66.3)	6 (7.2)	1 (1.2)	3.17
10. มีการนำเสนอโดยใช้แหล่งข้อมูลหรือแหล่งข่าวส่วนใหญ่ในข่าวเป็นประชาชนหรือคนในชุมชน	3 (3.6)	23 (27.7)	36 (43.4)	15 (18.1)	6 (7.2)	3.02
11. เป็นเวทีสาธารณะเพื่อให้ประชาชนในชุมชนมาแสดงความคิดเห็น	6 (7.2)	23 (27.7)	27 (32.5)	19 (22.9)	8 (9.6)	3.00
12. ข่าวที่หนังสือพิมพ์เสนอมานั้น ไม่ได้นำมาจากข่าวแจกหรือข่าวประชาสัมพันธ์	2 (2.4)	22 (26.5)	38 (45.8)	15 (18.1)	6 (7.2)	2.99
13. เป็นเนื้อหาข่าวที่ขัดแย้งกับผลประโยชน์ของประชาชน ซึ่งถูกผู้มีอิทธิพลแทรกแซงหรือครอบงำ	7 (8.4)	19 (22.9)	26 (31.3)	24 (28.9)	7 (8.4)	2.94
14. เปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทเป็นผู้กำหนดประเด็นข่าวที่จะนำเสนอบนหน้าหนังสือพิมพ์	3 (3.6)	15 (18.1)	29 (34.9)	26 (31.3)	10 (12.0)	2.70

3. ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับบทบาทตามแนวคิดประชาสังคม ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันจังหวัดเชียงใหม่

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้กำหนดลักษณะของหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคมไว้จำนวน 17 ลักษณะ ซึ่งจากการสำรวจพบว่า

กลุ่มตัวอย่างเข้าใจว่า ลักษณะของบทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นตามแนวคิดประชาสังคมนั้น ต้องเป็นหนังสือพิมพ์ที่ใช้ภาษาที่ประชาชนในชุมชนอ่านแล้วเข้าใจง่าย (ค่าเฉลี่ย 4.28) นอกจากนี้ ต้องมีลักษณะเป็นหนังสือพิมพ์ที่ให้โอกาสกับภาคประชาชน ภาคราชการ ภาคเอกชน เข้ามาแสดงความคิดเห็นของตนเองบนหน้าหนังสือพิมพ์กรณีที่เกิดปัญหาขึ้นในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.12) และมีลักษณะที่เป็นปากเสียงให้กับทั้งภาคประชาชน ภาคราชการ ภาคเอกชนในการเสนอปัญหาของตนเองที่เกิดขึ้นในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.11) ตามลำดับ

ส่วน 3 ลักษณะท้ายสุดที่เห็นด้วยต่ำกว่าประเด็นอื่นๆ คือ เป็นหนังสือพิมพ์ซึ่งมุ่งสนองนโยบายของทางราชการเป็นสำคัญ (ค่าเฉลี่ย 3.25) ลำดับรองลงมา คือ มีการนำเสนอข่าวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ทั่วประเทศเป็นหลักเหมือนกับหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.18) และเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีประชาชนเป็นเจ้าของร่วมกัน ดำเนินการโดยชาวบ้านด้วยตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.07)

หากพิจารณาโดยรวมแล้วจะสังเกตได้ว่า กลุ่มตัวอย่างยังไม่มี ความเข้าใจบทบาทตามแนวคิดประชาสังคมของหนังสือพิมพ์เท่าที่ควร ซึ่งกลุ่มตัวอย่างแสดงความไม่แน่ใจในหลายลักษณะของบทบาทตามแนวคิดประชาสังคมของหนังสือพิมพ์ ดังรายละเอียดในตารางที่ 19

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 19 ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับแนวคิดบทบาทประชาสังคมของหนังสือพิมพ์รายวัน
จังหวัดเชียงใหม่

ลักษณะของหนังสือพิมพ์ประชาสังคม	ความเข้าใจของท่านว่าใช่หรือไม่เพียงใด					ค่าเฉลี่ย
	ใช่	น่าจะใช่	ไม่แน่ใจ	น่าจะไม่ใช่	ไม่ใช่	
1. ใช้ภาษาที่ประชาชนในชุมชนอ่านแล้วเข้าใจง่าย	45 (54.2)	24 (28.9)	8 (9.6)	4 (4.8)	2 (2.4)	4.28
2. เป็นหนังสือพิมพ์ที่ให้โอกาสกับภาคประชาชน ภาคราชการ ภาคเอกชน เข้ามาแสดงความคิดเห็นของตนเองบนหน้าหนังสือพิมพ์ กรณีที่มีปัญหาเกิดขึ้นในชุมชน	36 (43.4)	26 (31.3)	17 (20.5)	3 (3.6)	1 (1.2)	4.12
3. เป็นปากเสียงให้กับทั้งภาคประชาชนภาคราชการ ภาคเอกชน ในการนำเสนอ ปัญหาของตนที่เกิดในชุมชน	35 (42.2)	28 (33.7)	14 (16.9)	6 (7.2)	0 (0)	4.11
4. เป็นหนังสือพิมพ์ที่นำเสนอข่าวเพื่อการพัฒนาชุมชนในทุกด้าน	39 (47.0)	21 (25.3)	15 (18.1)	7 (8.4)	1 (1.2)	4.08
5. เป็นหนังสือพิมพ์ที่ให้โอกาสกับ ประชาชนทุกกลุ่มเข้าร่วม ในการรายงานข่าวสารของชุมชนนั้นๆ	37 (44.6)	21 (25.3)	12 (14.5)	12 (14.5)	1 (1.2)	3.98
6. เป็นหนังสือพิมพ์ที่ผลิตข่าวสาร เพื่อสนองประชาชนในชุมชนนั้นๆ	37 (44.6)	20 (24.1)	13 (15.7)	7 (8.4)	6 (7.2)	3.90
7. เป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นของแต่ละชุมชน	30 (36.1)	25 (30.1)	14 (16.9)	6 (7.2)	8 (4.6)	3.76
8. จำหน่ายหนังสือพิมพ์ให้กับประชาชนในชุมชนในราคาถูก	31 (37.3)	24 (28.9)	12 (14.5)	7 (8.4)	9 (10.8)	3.73
9. เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีจำนวนผู้อ่านทั้งในและนอกชุมชนเป็นจำนวนมาก	27 (32.5)	20 (24.1)	24 (28.9)	8 (9.6)	4 (4.8)	3.70
10. เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีรูปแบบเนื้อหาคล้ายกับหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง	29 (34.9)	20 (24.1)	19 (22.9)	8 (9.6)	7 (8.4)	3.67
11. ให้ความสำคัญกับนำเสนอข่าวประเภท อุบัติเหตุ อาชญากรรม เรื่องแปลกประหลาด เช่นเดียวกับหนังสือพิมพ์ทั่วไป	31 (37.3)	19 (22.9)	13 (15.7)	9 (10.8)	11 (13.3)	3.60
12. ไม่มีนายทุนหรือเจ้าของที่เกี่ยวกับการเมือง	21 (25.3)	16 (19.3)	33 (39.8)	5 (6.0)	8 (9.6)	3.45
13. มุ่งสร้างความนิยมในตลาดผู้อ่าน เพื่อให้มียอดขายและรายได้จากการโฆษณามากที่สุด	25 (30.1)	14 (16.9)	23 (27.7)	8 (9.6)	13 (15.7)	3.36
14. ใช้เทคโนโลยีการพิมพ์ที่ทันสมัย เห็นหนังสือพิมพ์ในเครือข่ายเดียวกันกับหนังสือพิมพ์จากกรุงเทพฯ	16 (19.3)	23 (27.7)	24 (28.9)	13 (15.7)	7 (8.4)	3.34
15. เป็นหนังสือพิมพ์ที่มุ่งสนองของทางราชการเป็นสำคัญ	18 (21.7)	18 (21.7)	24 (28.9)	13 (15.7)	10 (12.0)	3.25
16. นำเสนอข่าวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ทั่วประเทศเป็นหลัก เหมือนกับหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง	21 (25.3)	20 (24.1)	12 (14.5)	13 (15.7)	17 (20.5)	3.18
17. เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีประชาชน เป็นเจ้าของร่วมกัน ดำเนินกิจการโดยชาวบ้านด้วยตนเอง	15 (18.1)	22 (26.5)	17 (20.5)	12 (14.5)	17 (20.5)	3.07

4. ความเห็นต่อบทบาทของหนังสือพิมพ์ในจังหวัดเชียงใหม่ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ในกรณีปัญหาสาธารณะในท้องถิ่น

โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 9 ประเด็น เพื่อดูว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวัน จังหวัดเชียงใหม่ แสดงบทบาทตามแนวคิดประชาสังคม โดยการให้ความสำคัญในการนำเสนอประเด็นปัญหาเหล่านั้นมากน้อยอย่างไร ผลการศึกษาพบว่า

กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวัน จังหวัดเชียงใหม่ได้ให้ความสำคัญกับการนำเสนอประเด็นผลกระทบจากเหตุการณ์โรงงานอบลำไยระเบิด มาเป็นอันดับแรก (ค่าเฉลี่ย 3.95) รองลงมาเป็นประเด็นปัญหาสถานที่ทิ้งขยะ (ค่าเฉลี่ย 3.92) และลำดับที่สาม เป็นประเด็นปัญหาการสร้างสะพานข้ามแยกสนามบิน (ค่าเฉลี่ย 3.46)

ด้านประเด็นที่หนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญน้อยที่สุดก็คือ พุทธกรรมของพระภิกษุ สีลสังวโร หรือครูบาหล้า (ค่าเฉลี่ย 3.13) รองลงมาเป็นประเด็นประท้วงการประชุม ADB (ค่าเฉลี่ย 3.18) และปัญหาการบุกรุกพื้นที่ริมแม่น้ำปิง (ค่าเฉลี่ย 3.28) ตามลำดับ

สังเกตได้ว่า ปัญหาที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า หนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญนั้นจะเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อประชาชนสูง และมีพื้นที่ของปัญหาอยู่ใกล้อำเภอเมือง ดังรายละเอียดในตารางที่ 20

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 20 การให้ความสำคัญในการนำเสนอประเด็นปัญหาสาธารณะ ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวัน จังหวัดเชียงใหม่ในความคิดเห็นของผู้นำกลุ่มประชาสังคม

ประเด็นปัญหาต่างๆ	การให้ความสำคัญของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่ผ่านมา					ค่าเฉลี่ย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1. ผลกระทบจากเหตุการณ์โรงงานลำไยระเบิด	29 (35.4)	31 (37.8)	16 (19.5)	5 (6.1)	1 (1.2)	3.95
2. ปัญหาสถานที่ทิ้งขยะ	28 (34.1)	33 (40.2)	11 (13.4)	10 (12.2)	0 (0)	3.92
3. ปัญหาการสร้างสะพานข้ามแยกถนน สนามบิน	14 (17.1)	31 (37.8)	24 (29.3)	8 (9.7)	5 (6.1)	3.46
4. ปัญหาราคาลำไย	11 (13.4)	33 (40.2)	23 (28.1)	13 (15.9)	2 (2.4)	3.42
5. การประท้วงของสมาชิกสหกรณ์สีลื้อ	9 (11.0)	27 (32.9)	32 (39.0)	12 (14.6)	2 (2.4)	3.31
6. ปัญหาราคาหอมหัวใหญ่	9 (11.0)	29 (35.4)	26 (31.7)	16 (19.5)	2 (2.4)	3.29
7. การบุกรุกพื้นที่ริมแม่น้ำปิง	11 (13.4)	28 (34.1)	26 (31.7)	10 (12.2)	7 (8.6)	3.28
8. การประท้วงประชุม ADB	8 (9.7)	20 (24.4)	41 (50.0)	8 (9.7)	5 (6.1)	3.18
9. พฤติกรรมของพระภิกษุ สีดสังวโร หรือ ครูบาหล้า	13 (15.8)	18 (22.0)	28 (34.1)	16 (19.5)	7 (8.6)	3.13

นอกจากนี้ ยังศึกษาว่า ที่ผ่านมานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวัน จังหวัดเชียงใหม่ ได้ให้โอกาสประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมบนหน้าหนังสือพิมพ์ในรูปแบบใดบ้าง ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งไว้จำนวน 14 รูปแบบ และจากการศึกษาพบว่า

ที่ผ่านมานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวัน จังหวัดเชียงใหม่ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมบนหน้าหนังสือพิมพ์ ในรูปแบบของการให้โอกาสกับตัวแทนของกลุ่มประชาชนที่มีชื่อเสียงเท่านั้น ที่จะเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของชุมชนมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.33) ต่อมาเป็นรูปแบบที่ให้โอกาสกับนักวิชาการที่มีความรู้ ได้ร่วมเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.24) และรูปแบบของการเป็นแหล่งข่าวหรือเป็นผู้ให้ข้อมูลในประเด็นต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 3.18) ตามลำดับ

ส่วน 3 รูปแบบ ที่เห็นด้วยในลำดับท้ายๆ คือ หนังสือพิมพ์ได้ให้โอกาสประชาชนมีส่วนร่วม รูปแบบของการจัดอบรมให้ความรู้ด้านการเขียนข่าว บทความ ให้กับประชาชนที่สนใจ (ค่าเฉลี่ย 2.37) ส่วนรูปแบบที่ให้ประชาชนเข้าไปเรียนรู้กระบวนการผลิตเนื้อหาของหนังสือพิมพ์นั้น เป็น ลำดับรองลงมา (ค่าเฉลี่ย 2.34) และรูปแบบของการให้ประชาชนหรือกลุ่มประชาชนเป็นเจ้าของ คอลัมน์ (ค่าเฉลี่ย 2.70) เป็นลำดับสุดท้าย

โดยรวมแล้ว จะพบว่าประชาชนไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมกับหนังสือพิมพ์ได้อย่างเท่าเทียมกันและขาดอิสระ ซึ่งการมีส่วนร่วมต้องผ่านการตรวจสอบจากบุคลากรของหนังสือพิมพ์ก่อน ดังรายละเอียดในตารางที่ 21

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 21 รูปแบบในการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวัน จังหวัดเชียงใหม่

รูปแบบของการเปิดโอกาส	ความเห็นต่อการแสดงบทบาท					ค่าเฉลี่ย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1. ให้โอกาสกับตัวแทนขององค์กรหรือ กลุ่มประชาชนที่มีชื่อเสียงเท่านั้น ในการ เขียนแสดงความคิดเห็นอันเกี่ยวกับปัญหาของชุมชน	6 (7.2)	28 (33.7)	37 (44.6)	11 (13.3)	1 (1.2)	3.33
2. ให้โอกาสกับนักวิชาการที่มีความรู้ได้เขียนแสดงความคิดเห็นอันเกี่ยวกับปัญหาของชุมชนต่างๆ	8 (9.6)	24 (28.9)	34 (41.0)	14 (16.9)	3 (3.6)	3.24
3. เป็นแหล่งข่าวหรือเป็นผู้ให้ข้อมูลในประเด็นต่างๆ	4 (4.8)	31 (37.3)	29 (34.9)	14 (16.9)	5 (6.0)	3.18
4. ให้โอกาสกับประชาชนให้ประชาชนกลุ่มต่างๆ ร่วมเขียนแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับปัญหาของชุมชนเท่าเทียมกัน	4 (4.8)	18 (21.7)	31 (37.3)	18 (21.7)	12 (14.5)	2.81
5. เปิดโอกาสให้เขียน จดหมายแสดงความคิดเห็นลงบนหน้าหนังสือพิมพ์ หรือแสดงความคิดเห็นตอบโต้ ชี้แจงข้อเท็จจริงในรูปแบบต่างๆ	3 (3.6)	16 (19.3)	30 (36.1)	26 (31.3)	8 (9.6)	2.76
6. เปิดโอกาสให้ประชาชนตัวแทนขององค์กรหรือหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชนเขียนบทความให้ความรู้บนหน้าหนังสือพิมพ์	2 (2.4)	17 (20.5)	28 (33.7)	25 (30.1)	11 (13.3)	2.69
7. เปิดโอกาสให้ประชาชนเป็นผู้เขียนบทความแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นนั้นๆ บนหน้าหนังสือพิมพ์	1 (1.2)	16 (19.3)	28 (33.7)	30 (36.1)	8 (9.6)	2.66
8. เปิดโอกาสให้ประชาชนเป็นผู้สื่อข่าวประจำหมู่บ้านหรือองค์กรที่สังกัดอยู่	4 (4.8)	17 (20.5)	18 (21.7)	26 (31.3)	18 (21.7)	2.55
9. เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรืออภิปรายร่วมกับนักข่าวหรือบรรณาธิการ บนเวทีอภิปราย	8 (9.6)	6 (7.2)	20 (24.1)	33 (39.8)	16 (19.3)	2.48
10. ให้ประชาชนมีโอกาสร่วมกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในการจัดเวทีสาธารณะ เพื่อ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในประเด็นปัญหาต่างๆ ของชุมชน	4 (4.8)	10 (12.0)	21 (25.3)	30 (36.1)	18 (21.7)	2.42
11. เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นในการทำข่าว	6 (7.3)	10 (12.2)	17 (20.7)	28 (34.1)	21 (25.6)	2.41
12. จัดอบรมให้ความรู้ด้านการเขียนข่าวบทความ ให้กับประชาชนที่สนใจ	6 (7.3)	8 (9.7)	19 (23.2)	28 (34.1)	22 (26.8)	2.37
13. เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปเรียนรู้กระบวนการผลิตเนื้อหา	4 (4.8)	10 (12.0)	19 (22.9)	27 (32.5)	33 (27.7)	2.34
14. ให้ประชาชนหรือกลุ่มประชาชน เป็นเจ้าของคอลัมน์ประจำ	3 (3.6)	7 (8.6)	27 (32.9)	25 (30.5)	20 (24.4)	2.34

5. ความเห็นต่อบทบาทตามแนวคิดประชาสังคมของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวัน ที่ควรจะเป็นในอนาคต

การศึกษารายงานที่ควรจะเป็นในอนาคตนี้ จะพิจารณารายงานการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับหนังสือพิมพ์ในรูปแบบต่างๆ และย้อนไปดูบทบาทในการให้ความสำคัญของการนำเสนอประเด็นสาธารณะต่างๆ ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้จำนวน 21 ประเด็น

การวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวัน ควรให้โอกาสให้กับประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับหนังสือพิมพ์ ในรูปแบบที่ให้ประชาชนได้เป็นแหล่งข่าวในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประชาชนเอง มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.94) ลำดับต่อมา ควรให้โอกาสกับผู้นำประชาชนกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 3.94) และให้ประชาชนได้เขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นปัญหา นั้น ๆ ที่เกี่ยวกับชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.87) ตามลำดับ

สำหรับ 3 รูปแบบ ที่เห็นด้วยในลำดับท้ายๆ คือ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมคือ คือ การมอบหมายให้กับผู้มีอิทธิพลและมีอำนาจในชุมชน เป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 2.17) ตามด้วยการให้โอกาสแก่เจ้าของธุรกิจชุมชนเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับกิจการของตนได้ (ค่าเฉลี่ย 3.01) และการให้ประชาชนร่วมหาโฆษณาลงหนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 3.11) ตามลำดับ ซึ่ง จะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างได้คาดหวังที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมกับหนังสือพิมพ์ในรูปแบบที่เป็นไปได้ตามความเป็นจริง ส่วนรูปแบบของการมีส่วนร่วมที่ต้องเข้าไปสัมผัสกับกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์อย่างใกล้ชิดนั้น กลุ่มตัวอย่างไม่คาดหวังมากนัก ดังรายละเอียดในตารางที่ 22

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 22 รูปแบบที่ควรจะเป็น ในการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมบนหน้าหนังสือพิมพ์ ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวัน จังหวัดเชียงใหม่

รูปแบบของการเปิดโอกาสให้ประชาชน ในชุมชนในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง	ควรให้มีในขนาดข้างหน้านี้					ค่า เฉลี่ย
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อยที่ สุด	
1. ได้เป็นแหล่งข่าวในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง	24 (28.9)	37 (44.6)	16 (19.3)	5 (6.0)	1 (1.2)	3.94
2. ให้โอกาสกับผู้นำกลุ่มต่างๆ ของประชาชนในชุมชนเขียน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ได้	29 (34.9)	30 (36.1)	15 (18.1)	8 (9.6)	1 (1.2)	3.94
3. ได้เขียนบทความแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นปัญหานั้นๆ	19 (22.9)	39 (47.0)	21 (25.3)	3 (3.6)	1 (1.2)	3.87
4. ร่วมกำหนดนโยบายและแนวทางการนำเสนอข่าว	24 (28.9)	31 (37.3)	20 (24.1)	6 (7.2)	2 (2.4)	3.83
5. เปิดหน้าที่เป็นเวทีสาธารณะให้ทุกคนเขียนแสดงความคิดเห็นได้	31 (37.3)	24 (28.9)	14 (16.9)	8 (9.6)	6 (7.2)	3.80
6. จัดให้ความรู้ด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับปัญหาในชุมชนให้กับ ประชาชนทั่วไป	21 (25.3)	35 (42.2)	19 (22.9)	4 (4.8)	4 (4.8)	3.78
7. เป็นผู้สื่อข่าวประจำชุมชน	20 (24.1)	31 (37.3)	17 (20.5)	12 (14.5)	3 (3.6)	3.64
8. ให้โอกาสกับผู้นำของหน่วยงานรัฐ เขียนให้ความรู้แก่ ประชาชน	15 (18.1)	31 (37.3)	23 (27.7)	9 (10.8)	5 (6.0)	3.51
9. มีองค์กรของรัฐ เอกชน ประชาชนทั่วไปเป็นหุ้นส่วนใน การเป็นเจ้าของ	10 (12.0)	28 (33.7)	35 (42.2)	6 (7.2)	4 (4.8)	3.41
10. เข้าร่วมถกเถียงปัญหาภิบบรรณาธิการ	14 (16.9)	27 (32.5)	27 (32.5)	8 (9.6)	7 (8.4)	3.40
11. ร่วมเป็นผู้คัดเลือกข่าวที่จะนำเสนอ	11 (13.3)	32 (38.6)	22 (26.5)	14 (16.9)	4 (4.8)	3.39
12. ให้ ส.ส. เขียนแสดงความคิดเห็นของตนเกี่ยวกับปัญหาใน ชุมชนได้	11 (13.3)	20 (24.1)	35 (42.2)	9 (10.8)	8 (9.6)	3.20
13. ให้ประชาชนมาช่วยจำหน่ายหนังสือพิมพ์โดยแบ่งส่วนรายได้ จากการขายให้	10 (12.0)	27 (32.5)	26 (31.3)	9 (10.8)	11 (13.3)	3.19
14. ร่วมหาโฆษณาลงหนังสือพิมพ์	3 (3.6)	32 (38.6)	26 (31.3)	15 (18.1)	7 (8.4)	3.11
15. ให้โอกาสแก่เจ้าของธุรกิจในชุมชนเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับ กิจการของตนได้	3 (3.6)	20 (24.1)	41 (49.4)	13 (15.7)	6 (7.2)	3.01
16. มอบหมายให้กับผู้มีอิทธิพลและมีอำนาจในชุมชนเป็นเจ้าของ หนังสือพิมพ์	4 (4.8)	9 (10.8)	17 (20.5)	20 (24.1)	33 (39.8)	2.17

นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างได้มองย้อนไปดูการบทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวัน จังหวัดเชียงใหม่ ในการความสำคัญกับการกำหนดประเด็นสาธารณะของท้องถิ่นที่ผู้วิจัยกำหนด มาให้จำนวน 21 ประเด็น ซึ่งพบว่า

หากจะลำดับการให้ความสำคัญต่อการนำเสนอประเด็นปัญหาด้านต่างๆ ที่กำหนดมาให้ ใน 3 อันดับแรก ดังนี้ อันดับแรก ประเด็นเกี่ยวกับปัญหายาเสพติด (ค่าเฉลี่ย 4.05) ต่อมาเป็น ประเด็นเกี่ยวกับภัยธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 3.90) และประเด็นเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรม (3.89)

ส่วน 3 ประเด็นสุดท้ายที่หนังสือพิมพ์ได้ให้ความสำคัญในการนำเสนอ คือ ประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาชนบทที่ราบสูง (ค่าเฉลี่ย 3.02) รองสุดท้าย คือ กิจกรรมของธุรกิจเอกชน (ค่าเฉลี่ย 2.99) และอันดับสุดท้ายคือ ประเด็นเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ค่าเฉลี่ย 2.98) ดังรายละเอียดในตารางที่ 23

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 23 ความเห็นเกี่ยวกับการให้ความสำคัญในประเด็นสาธารณะต่างๆ ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวัน จังหวัดเชียงใหม่

ประเด็นสาธารณะ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย
1. ปัญหายาเสพติด	31 (37.3)	34 (41.0)	12 (14.5)	3 (3.6)	3 (3.6)	4.05
2. ภัยธรรมชาติ	20 (24.1)	38 (45.8)	22 (26.5)	3 (3.6)	0 (0)	3.90
3. ปัญหาอาชญากรรม	26 (31.3)	35 (42.2)	13 (15.7)	5 (6.0)	4 (4.8)	3.89
4. การเมืองท้องถิ่น	18 (21.7)	38 (45.8)	22 (26.5)	3 (3.6)	2 (2.4)	3.81
5. ปัญหาสังคม	22 (26.5)	25 (30.1)	23 (27.7)	6 (9.6)	5 (6.0)	3.61
6. เศรษฐกิจและธุรกิจ	14 (17.1)	34 (41.5)	26 (31.7)	7 (8.5)	1 (1.2)	3.60
7. การศึกษา	15 (18.1)	30 (36.1)	26 (31.3)	9 (10.8)	3 (3.6)	3.54
8. ปัญหาโรคเอดส์	18 (21.7)	17 (20.5)	35 (42.2)	9 (10.6)	4 (4.8)	3.43
9. การท่องเที่ยว	12 (14.5)	28 (33.7)	32 (38.6)	6 (7.2)	5 (6.0)	3.43
10. กิจกรรมหน่วยงานของรัฐ	5 (6.0)	37 (44.6)	29 (34.6)	9 (10.8)	3 (3.6)	3.39
11. สตรี เด็กและเยาวชน	12 (14.6)	28 (34.1)	25 (30.5)	12 (14.6)	5 (6.1)	3.33
12. เกษตรกรรม	12 (14.5)	23 (27.7)	29 (34.9)	14 (16.9)	5 (6.0)	3.28
13. สาธารณสุข	12 (14.5)	18 (21.7)	31 (37.3)	18 (21.7)	4 (4.8)	3.16
14. การขนส่ง	2 (2.4)	28 (33.7)	37 (44.6)	13 (15.7)	3 (3.6)	3.16
15. สิ่งแวดล้อม	14 (16.9)	21 (25.3)	21 (25.3)	17 (20.5)	10 (12.0)	3.14
16. อุตสาหกรรม	7 (8.4)	25 (30.1)	32 (38.6)	9 (10.8)	10 (12.0)	3.12
17. ศิลปวัฒนธรรม ศาสนา	8 (9.6)	24 (28.9)	24 (28.9)	22 (26.8)	5 (6.0)	3.10
18. กิจกรรมกลุ่มประชาชน	12 (14.5)	15 (18.1)	32 (38.6)	16 (19.3)	8 (9.6)	3.08
19. การพัฒนาชนบทที่ราบสูง	7 (8.4)	24 (28.9)	33 (27.7)	22 (26.5)	7 (8.4)	3.02
20. กิจกรรมของธุรกิจเอกชน	4 (5.1)	29 (37.2)	26 (33.3)	15 (19.2)	4 (5.1)	2.99
21. วิทยาศาสตร์/เทคโนโลยี	9 (10.8)	20 (24.1)	25 (30.1)	18 (21.7)	11 (13.3)	2.98

6. ความเห็นต่ออุปสรรคในการเป็นหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคม

การศึกษาอุปสรรคนี้ จะแยกถามกลุ่มตัวอย่างใน 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นอุปสรรคของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และส่วนของภาคประชาชน โดยในส่วนของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้น กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า

การที่หนังสือพิมพ์ยังมุ่งที่จะนำเสนอข่าวสารที่เร้าอารมณ์ผู้อ่านโดยคาดหวังให้หนังสือพิมพ์ขายได้ในปริมาณมากนั้น จะเป็นอุปสรรคในการเป็นหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคมมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.96) อุปสรรคต่อมาคือ การที่หนังสือพิมพ์มีเจ้าของมีความเกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพล หรือนักการเมืองในท้องถิ่นนั้น ๆ (ค่าเฉลี่ย 3.80) ตามด้วยการที่สปอร์นเซอร์ ยังขาดความเข้าใจในบทบาทของหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคม (ค่าเฉลี่ย 3.75)

กลุ่มตัวอย่างยังเห็นว่า การที่หนังสือพิมพ์เป็นธุรกิจครอบครัวนั้น จะเป็นอุปสรรคของการเป็นหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคมน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.42) ต่อมาคือ การที่พื้นที่สำหรับลงโฆษณาจะลดลง ส่งผลให้รายได้ของหนังสือพิมพ์ลดลงไปด้วย (ค่าเฉลี่ย 3.49) และการที่หนังสือพิมพ์มีพื้นที่บนหน้าจำนวนจำกัด (ค่าเฉลี่ย 3.49)

จะเห็นได้ว่า ปัจจัยความเกี่ยวข้องกับรายได้ของหนังสือพิมพ์ยังเป็นอุปสรรคสำคัญ โดยจะเป็นได้จากความเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มองว่า เจ้าของวิตกว่าเมื่อปรับเป็นหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคมแล้วจะทำให้ผลกำไรลดลง (ค่าเฉลี่ย 3.69) หรือสิ้นเปลืองงบประมาณในการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทตามแนวคิดประชาสังคม (ค่าเฉลี่ย 3.69) แม้กระทั่งจะเกิดความเสี่ยงในการนำเสนอข่าวที่กระทบต่อสปอร์นเซอร์ได้ (ค่าเฉลี่ย 3.66)

นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคที่เกี่ยวกับความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดประชาสังคมของบุคคลากรหนังสือพิมพ์หรือสปอร์นเซอร์ เช่น สปอร์นเซอร์ยังไม่มี ความเข้าใจในบทบาทตามแนวคิดประชาสังคมของหนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 3.75) หรือบุคลากรของหนังสือพิมพ์มีทัศนคติต่อประชาชน หรือผู้อ่านยังขาดความเข้าใจในบทบาทของหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคม (ค่าเฉลี่ย 3.55)

ซึ่งพอสรุปได้ว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับรายได้และผลกำไร จะมีผลต่อการเป็นหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคม มากกว่าปัจจัยที่เกี่ยวกับการทำหน้าที่เชิงข่าว ดังรายละเอียดในตารางที่ 24

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 24 อุปสรรคในส่วนของหนังสือพิมพ์ ที่มีผลต่อการเป็นหนังสือพิมพ์ตามแนวคิด
ประชาสังคม

อุปสรรคของหนังสือพิมพ์ที่จะทำให้มีบทบาทตาม แนวคิดประชาสังคม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย
1. หนังสือพิมพ์ยังมุ่งที่จะนำเสนอข่าวสารที่เข้า อารมณ์ผู้อ่านโดยคาดหวังให้หนังสือพิมพ์ ขายได้ในปริมาณมาก	28 (33.7)	30 (36.1)	20 (24.1)	4 (4.8)	1 (1.2)	3.96
2. หนังสือพิมพ์มีเจ้าของมีความเกี่ยวข้องกับผู้มี อิทธิพล หรือนักการเมืองในท้องถิ่น	25 (30.1)	27 (32.5)	23 (27.7)	5 (6.0)	3 (3.6)	3.80
3. สปอนเซอร์ ยังขาดความเข้าใจในบทบาทของ หนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคม	18 (21.7)	37 (44.6)	20 (24.1)	5 (6.0)	3 (3.6)	3.75
4. เจ้าของวิตกว่าเมื่อมีการปรับเป็นหนังสือพิมพ์ ตามแนวคิดประชาสังคมแล้ว จะทำให้ ผลกำไรลดลง	18 (21.7)	33 (39.8)	21 (25.3)	10 (12.0)	1 (1.2)	3.69
5. สั้นเปลือกงบประมาณในการจัดกิจกรรมให้ความ รู้เกี่ยวกับบทบาทของหนังสือพิมพ์ตามแนวคิด ประชาสังคม	14 (16.9)	40 (48.2)	19 (22.9)	9 (10.8)	1 (1.2)	3.69
6. เจ้าของหนังสือพิมพ์ยังขาดความเข้าใจ ในบท บาทของหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคม	15 (18.1)	35 (42.2)	26 (31.3)	6 (7.2)	1 (1.2)	3.69
7. เกิดความเสี่ยงในการนำเสนอข่าวสารที่อาจ กระทบต่อสปอนเซอร์ได้	11 (13.3)	41 (49.4)	25 (30.1)	4 (4.8)	2 (2.4)	3.66
8. ต้นทุนในการผลิตหนังสือพิมพ์ในทุกกระบวนการ สูงขึ้น	16 (19.3)	30 (36.1)	28 (33.7)	8 (9.6)	1 (1.2)	3.63
9. ความยุ่งยากและซับซ้อนในการปรับโครงสร้าง องค์กรโดยเฉพาะกองบรรณาธิการซึ่งจะส่งผล กระทบต่อต้นทุนการผลิต	12 (14.5)	39 (47.0)	22 (26.5)	8 (9.6)	2 (2.4)	3.61
10. สปอนเซอร์ลดลง	16 (19.3)	33 (39.8)	21 (25.3)	9 (10.8)	4 (4.8)	3.58
11. บุคลากรของหนังสือพิมพ์มีทัศนคติต่อประชา ชน หรือผู้อ่านยังขาดความเข้าใจในบทบาทของ หนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคม	12 (14.5)	33 (39.8)	29 (34.9)	7 (8.4)	2 (2.4)	3.55
12. พื้นที่บนหน้าหนังสือพิมพ์มีจำกัด	13 (15.7)	29 (34.9)	29 (34.9)	10 (12.0)	2 (2.4)	3.49
13. พื้นที่สำหรับลงโฆษณาลดลงส่งผลให้รายได้ ของหนังสือพิมพ์ลดลงด้วย	14 (16.9)	31 (37.3)	25 (30.1)	8 (9.6)	5 (6.0)	3.49
14. หนังสือพิมพ์เป็นธุรกิจครอบครัว	14 (16.9)	25 (30.1)	27 (32.5)	16 (19.3)	1 (1.2)	3.42

ส่วนอุปสรรคในด้านของประชาชนที่มีต่อการเป็นหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคมนั้น
กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า

การที่เบื้องหลังและบทบาทหน้าที่ของกลุ่มประชาสังคมไม่มีความชัดเจนนั้นจะเป็น
อุปสรรคมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.94) อันดับต่อมาเป็นเรื่องของทัศนคติของกลุ่มประชาสังคม ที่มีต่อ
หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ที่มีเจ้าของเป็นผู้มีอิทธิพลหรือนักการเมือง (ค่าเฉลี่ย 3.84)

ส่วนอุปสรรคในส่วนของประชาชน ที่มีผลต่อการเป็นหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชา
สังคมน้อยที่สุดก็คือ การที่ผู้นำกลุ่มประชาสังคมขาดความน่าเชื่อถือ (ค่าเฉลี่ย 3.59) รองลงมาคือ
กลุ่มประชาสังคมมีจำนวนมาก (ค่าเฉลี่ย 3.66) ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 25

ตารางที่ 25 อุปสรรคในส่วนของประชาชนที่มีผลต่อการเป็นหนังสือพิมพ์ตามแนวคิด
ประชาสังคม

อุปสรรคของประชาชน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย
1. เบื้องหลังและบทบาทหน้าที่ของกลุ่มประชาคม ไม่มีความชัดเจน	26 (31.3)	34 (41.0)	17 (20.5)	4 (4.8)	2 (2.4)	3.94
2. ทัศนคติของกลุ่มประชาคมที่มีต่อหนังสือพิมพ์ ท้องถิ่น ที่มีเจ้าของเป็นผู้มีอิทธิพลหรือนักการ เมืองท้องถิ่น	23 (27.7)	34 (41.0)	17 (20.5)	8 (9.6)	1 (1.2)	3.84
3. ผู้นำกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มประชาคมขาดความ รู้ในการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อมวลชน	21 (25.3)	29 (34.9)	26 (31.3)	7 (8.4)	0 (0)	3.77
4. ผู้นำ และสมาชิกกลุ่มประชาคมยังขาดความ เข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดประชาสังคม	13 (15.7)	40 (48.2)	25 (30.1)	5 (6.0)	0 (0)	3.73
5. ผู้นำของกลุ่มประชาคมไม่มีชื่อเสียงโด่งดัง	17 (20.5)	30 (36.1)	29 (34.9)	7 (8.4)	0 (0)	3.69
6. กลุ่มประชาคมมีจำนวนมาก	13 (15.7)	37 (44.6)	26 (31.3)	6 (7.2)	1 (1.2)	3.66
7. ผู้นำของกลุ่มประชาคมขาดความน่าเชื่อถือ	10 (12.0)	35 (42.2)	33 (39.8)	4 (4.8)	1 (1.2)	3.59

ค. ผลการวิจัยบทบาทหนังสือพิมพ์จากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัยจากระเบียบวิธีวิจัยนี้ ต้องการหาคำตอบจากตัวแทนของกลุ่มประชาสังคมประเภทต่างๆ ว่า มีความเข้าใจบทบาทของหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคมหรือไม่ อย่างไร รวมไปถึงต้องการทราบว่ากลุ่มประชาสังคมดังกล่าวมีความคาดหวัง และคิดว่าอะไรจะเป็นอุปสรรค ที่จะทำให้เกิดหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคมขึ้น

การสัมภาษณ์เชิงลึกของงานวิจัยนี้ ได้แบ่งผู้ให้สัมภาษณ์เป็น 5 กลุ่ม จำนวน 26 คน ได้แก่

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ประกอบการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 5 คน ได้แก่

1. นายมนต์ชัย เทศะแพทย์ บรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ (สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2545)
2. นายสรวิชัย แซ่เตี่ยว ผู้อำนวยการ หนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์ (สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2545)
3. นายอำนาจ จงยศยิ่ง ผู้อำนวยการ บรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา หนังสือพิมพ์ภาคเหนือ (สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2545)
4. นายบุญญฤทธิ์ ตูลาพันธ์พงศ์ เจ้าของ หนังสือพิมพ์เมืองราย (สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2545)
5. นายมานพ งามเสงี่ยม เจ้าของ หนังสือพิมพ์ลานนา (สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2545)

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้นำกลุ่มประชาคมในจังหวัดเชียงใหม่ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม รวมทั้งหมด 12 คน ได้แก่

1. ผู้นำกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีสถานที่ตั้งอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 3 คน ได้แก่
  - 1.1 นางอำนวยการ จิรากร ประธานโครงการสุขภาพเพื่อชาวเขา (สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2545)
  - 1.2 นางอนงค์ ปะนะทัง ผู้จัดการศูนย์ hot line (สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2545)

1.3 นางรจเรข ตันกันยา หัวหน้าข่าวหนังสือพิมพ์ ลูกเกษตร มูลนิธิโลกทัศน์
ไทย (สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2545)

2. ผู้นำกลุ่มองค์กรชาวบ้าน แบ่งเป็น 2 ประเภทหลักจำนวน 4 คน คือ

2.1 กลุ่มทางเศรษฐกิจ คือ กลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่มอาชีพ 2 คน ได้แก่

2.1.1 นายสุรินทร์ เยาวใจ ประธานกลุ่มออมทรัพย์ ต.หนองแห้ง อ.
สันทราย จ.เชียงใหม่ (สัมภาษณ์, 29 มกราคม 2545)

2.1.2 นายสุทัศน์ สุทัศนรักษ์ ประธานกลุ่มหัตถกรรมทุ่งฟ้าฮ่าม ต.ทุ่ง
ฟ้าฮ่าม อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่ (สัมภาษณ์, 28 มกราคม
2545)

2.2 กลุ่มทางสังคม คือ กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน 2 คน ได้แก่

2.2.1 นางคำปวน โยคำ ประธานคณะกรรมการพัฒนาสตรี อ.สารภี
จ.เชียงใหม่ (สัมภาษณ์, 29 มกราคม 2545)

2.2.2 นายนิรันดร์ ชัยชนะ ประธานกลุ่มเยาวชน ต.ทุ่งฟ้าฮ่าม อ.สัน
ป่าตอง จ.เชียงใหม่ (สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2545)

3. กลุ่มผู้นำองค์กรที่เกิดจากการรวมกันของกลุ่ม จำนวน 4 คน ได้แก่

3.1 นายอาคม สุวรรณกันธา ประชาสัมพันธ์ หอการค้าจังหวัดเชียงใหม่
(สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2545)

3.2 นางสุชาดา จักรพิสุทธิ์ บรรณานิการบริหาร สำนักข่าวประชาธรรม
(สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2545)

3.3 นายอินสม ปัญญาโสภา นายกสมาคมหนังสือพิมพ์ภาคเหนือ
(สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2545)

3.4 ดร.นิรันดร โปธิกานนท์ ประธานชมรมจักรยานวันอาทิตย์
(สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2545)

กลุ่มที่ 3 นักวิชาการที่สนใจด้านหนังสือพิมพ์ จำนวน 3 คน ได้แก่

1. รองศาสตราจารย์ พิเศษฐ์ ขวาลาธวัช นักวิชาการอิสระ
(สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2545)

1. ความเข้าใจในความหมายของหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคม (Civic journalism)

การสัมภาษณ์กลุ่มบุคคล 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ประกอบการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ผู้นำกลุ่มประชาสังคมและ นักวิชาการพัฒนาชุมชน ต่างมีความเข้าใจความหมายของหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคม ในมิติของการให้ประชาชนหรือกลุ่มประชาสังคมมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นบนหน้าหนังสือพิมพ์ และเป็นผู้ประสานให้เกิดความเข้าใจ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเท่านั้น ซึ่งไม่ต่างไปจากบทบาทโดยทั่วไปของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่ทำอยู่แล้ว

“หนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคม หรือ Civic journalism เป็นองค์กรและคนทำงาน มีอาชีพที่ทำสื่อสำหรับภาคประชาชน มุ่งให้เกิดพฤติกรรมของพลเมือง หรือ Active citizen เพื่อให้ได้มาซึ่งปากเสียงของภาคประชาชนที่แท้จริง และสะท้อนให้เห็นความไม่เป็นธรรมของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับภาคประชาชน โดยการเป็นเจ้าของในรูปแบบการร่วมทุนของประชาชนทุกระดับ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อกลางเพื่อประสานความเข้าใจเรื่องการสื่อสาร ระหว่างกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน หรือ NGO ซึ่งถือว่าเป็นผู้รู้ลึกในปัญหาชุมชนกับสังคม” สุชาติ จักรพิสุทธิ์ บรรณาธิการบริหารสำนักข่าวประชาธรรมกล่าวเสริมความเข้าใจ

ด้านกลุ่มนักวิชาการที่สนใจด้านหนังสือพิมพ์นั้น มองว่า เป็นการแสดงบทบาทที่เป็นผลมาจากการปรับตัวเชิงพัฒนาการของหนังสือพิมพ์ที่ถูกบีบรัดจากการเป็นองค์กรธุรกิจ และมุ่งผลิตสินค้าเพื่อคนจำนวนมาก จนละเลยที่จะสนใจรากเหง้าของปัญหาและผลกระทบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนระดับรากหญ้าที่ไม่ได้รับยุติธรรมจากนโยบายรัฐ ควบคู่ไปกับการเปลี่ยนวิถีคิดในการมองประเด็นข่าวและการใช้แหล่งข่าวให้ต่างไปจากปัจจุบัน

รศ.ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ อธิบายว่า ที่ผ่านมานหนังสือพิมพ์ถูกเปลี่ยนเป็นธุรกิจการค้า ส่งผลให้ฝ่ายประชาชนธรรมดาไม่มีสิทธิ์มีเสียง ไม่มีอิสระในชีวิตของตัวเอง จึงใช้เรื่องสื่อเป็นตัวต่อสู้อ คือ ใช้พูดโต้แย้ง ใช้ข้อมูลต่อสู้ ชนชั้นกลุ่มใหม่พวกนี้คือ พ่อค้าในชุมชนขนาดเล็กที่เกิดขึ้นมา ซึ่งมีฉลาดเฉลียว มีฐานเงินทุน แล้วก็ค่อยๆ ขยายตัว จนทำให้ตัวสื่อโตขึ้น พอมาถึงปัจจุบันรัฐก็ออกนโยบายว่า ประชาชนก็เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน สังคม และต้องต่อสู้กับอำนาจที่ครอบงำอยู่ ดังนั้นถ้าเราไปเรียกร้องว่าต้อง แสดงบทบาทเป็นหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคม

จึงให้เป็นตัวแทนของชาวบ้านที่ไม่มีปากเสียงมาตีแผ่ในเวทีสาธารณะ ซึ่งก็คือสื่อหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคมอาจจะไม่ใช่การต่อสู้กับอำนาจรัฐในแบบเดิมอย่างเดียว แต่เพื่อให้ชุมชนร่วมจัดการด้วย เพราะฉะนั้น การที่เอาประเด็นต่างๆ ขึ้นมาโดยเฉพาะในสื่อชุมชน ก็ยังชัดในเครือข่ายท้องถิ่นว่าผู้ที่มีอำนาจในการแก้ปัญหา คือผู้ที่รวมกลุ่มเวทีของท้องถิ่น ไม่ใช่ที่อำนาจของรัฐส่วนกลาง และตัวเองยังต้องเป็นศูนย์กลางด้วย ซึ่งเรียกวาระของภาคประชาชนหรือพลเมือง

ส่วนกลุ่มนักวิชาการที่สนใจด้านประชาสังคม มองว่า เป็นมิติหนึ่งของการสื่อสารที่เกิดขึ้นมาตามพัฒนาการของการปกครองระบอบประชาธิปไตยภาคประชาชน และเป็นการสื่อสารเฉพาะกลุ่ม หรือเป็นสื่อทางเลือกที่ภาคประชาชนสามารถนำมาเป็นปากเสียงของตนเองได้ แต่ถ้ามองตามความเป็นจริงแล้วจะพบว่า เป็นการปรับตัวของหนังสือพิมพ์ไปตามมิติต่างๆ ของกระแสทางสังคม ดังเช่น

รศ.ดร.ธเนศวร์ เจริญเมือง นักวิชาการที่สนใจด้านประชาสังคม วิเคราะห์ว่า พวกที่มามีหนังสือพิมพ์ แบ่งเป็น 3 แบบ คือ แบบที่แรก คือ ทำธุรกิจหากำไร และยกฐานะทางธุรกิจขึ้นไปแบบที่สอง คือ ทำเพื่อที่จะเป็นกระจกสะท้อนสังคม โดยการนำเสนอปัญหาสังคม เพื่อให้การศึกษาต่อสังคมและให้บ้านเมืองจะได้เจริญขึ้น ซึ่งทำด้วยอุดมการณ์ มีจุดมุ่งหมาย และแบบที่สุดท้ายคือ พวกที่ทำขึ้นมาเพื่อจุดมุ่งหมายทางการเมือง โดยใช้หนังสือพิมพ์เป็นฐานสื่อให้คนรู้จักขณะที่ทำไปได้ระยะหนึ่ง อาจจะเกิดการพันกันไปมา เช่น ตอนแรกทำหนังสือพิมพ์เพื่อหาเงิน แต่พอบ้านเมืองเจริญ มีการพูดถึงเรื่อง civic เรื่องส่วนรวม เรื่องมีส่วนร่วม ก็เห็นว่าเข้าที่ จึงดึงเข้ามาปนบ้าง

จะเห็นได้ว่า กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์มีนิยามเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคมที่ต่างกันไป แต่โดยรวมแล้วพบว่า ทุกคนเห็นพ้องกันว่าเป็นสื่อใหม่ที่มุ่งให้ประชาชนทุกคน ทุกระดับ เข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบและระดับต่างๆ แต่ต้องยึดหยุ่นตามสภาพของความจริงทางสังคมและหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ซึ่งต้องใช้เวลาในการปรับเปลี่ยน

2. บทบาทที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

สำหรับการแสดงบทบาทที่เป็นอยู่ในขณะนี้ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์มองว่า หนังสือพิมพ์ได้ให้โอกาสประชาชนกลุ่มต่างๆ มีส่วนร่วมเพียงการเขียนบทความหรือบท

แสดงความคิดเห็น เขียนจดหมายร้องทุกข์ และเผยแพร่ข่าว ภาพ เพื่อการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ เท่านั้น

“แม้ว่าหนังสือพิมพ์จะเป็นธุรกิจ แต่ต้องทำหน้าที่ในการบริการประชาชนเช่นกัน ดังนั้นจะเห็นได้ว่า หนังสือพิมพ์ทุกฉบับเปิดหน้าให้ประชาชนทุกกลุ่ม มีส่วนร่วมในการร้องเรียน ร้องทุกข์ และแสดงความคิดเห็น ” นายบุญญฤทธิ์ ตูลาพันธ์พงศ์ ในฐานะผู้ประกอบการหนังสือพิมพ์กล่าว

เช่นเดียวกับนางสุชาดา จักรพิสูทธิ์ บรรณารักษะบริหาร สำนักข่าวประชาธรรม ที่ระบุว่า ขณะนี้การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมของหนังสือพิมพ์ยังมีน้อยเกินไป ทำให้ไม่สามารถร่วมขับเคลื่อนฟันเฟืองของการเปลี่ยนแปลงได้

ส่วนการกำหนดประเด็นข่าวหรือประเด็นสาธารณะนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นตรงกันว่า หนังสือพิมพ์ยังคงใช้บรรทัดฐานของตนเองที่เชื่อว่า เรื่องที่แปลก ตื่นเต้น และกระทบอารมณ์ผู้อ่านเท่านั้นถึงจะทำให้หนังสือพิมพ์ขายได้ และไม่ได้ใช้เวลาคิดไตร่ตรองผลกระทบในระยะยาวของปัญหาที่เกิดขึ้น ประการสำคัญหนังสือพิมพ์ยังกำหนดวาระข่าวสารหลังจากที่มีเหตุการณ์เกิดขึ้นแล้วเสมอ

“การกำหนดประเด็นข่าวของหนังสือพิมพ์โดยทั่วไป ยังต้องผ่านกระบวนการของกองบรรณาธิการอยู่ ซึ่งจะมีผลให้ความสำคัญของประเด็นนั้นลดลง และไม่ทันเวลาที่นำเสนอ” นายชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี นักวิชาการที่สนใจด้านหนังสือพิมพ์ กล่าว

ด้าน นางคำปวน โยคำ ผู้นำกลุ่มประชาสังคม กล่าวว่า โดยปกติทางกลุ่มของเราก็ไม่เคยติดต่อสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์อยู่แล้ว มีวันหนึ่งก็มีสื่อมาขอสัมภาษณ์ จึงถามว่าทราบกิจกรรมของกลุ่มได้อย่างไร ผู้สื่อข่าวก็ตอบว่า ทางพัฒนาชุมชนแนะนำมา

โดยภาพรวมแล้วเห็นได้ชัดเจนว่า การให้โอกาสกับประชาชนมีส่วนร่วมกันหนังสือพิมพ์นั้น ยังสะท้อนให้เห็นความห่างเหินระหว่างหนังสือพิมพ์กับประชาชน ดังเช่นที่ นายอาคม สุวรรณกันธา ผู้นำกลุ่มประชาสังคม ชี้ให้เห็นว่า

“ไม่ว่าจะเป็นการให้โอกาสกับประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมหรือการกำหนดประเด็นปัญหาท้องถิ่นให้เป็นข่าว หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นก็ยังแสดงบทบาทยังไม่เท่าเทียม ไม่ทั่วถึง ไม่ลึกซึ้ง และไม่

ต่อเนื่อง แม้ว่าเชียงใหม่จะมีปัญหาท้องถิ่นมากมาย แต่หนังสือพิมพ์กลับไม่ร่วมกันแสดงศักยภาพ เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหานั้นอย่างจริงจัง อีกทั้งยังละเลยการเอาใจใส่ในเสียงของชาวบ้านตัวจริง ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาจริง แต่กลับให้ความสำคัญกับเรื่องราวหรือบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ เรื่องของเมืองใหญ่”

นอกจากนี้ การแสดงบทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในปัจจุบัน ยังมุ่งทำหน้าที่ของตน เพียงลำพัง โดยไม่ร่วมมือกับหน่วยอื่นในสังคม ทั้งนี้เพราะความไม่ไว้ใจระหว่างกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

นางอำนวยการ จิรากร ผู้นำกลุ่มประชาสังคม ระบุว่า ในฐานะที่เป็นองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งมีหน้าที่ทำตามนโยบายขององค์กร และไม่จำเป็นต้องใช้สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ผลงานของตนเอง ประกอบกับที่ผ่านมาเคยมีประสบการณ์ถูกเรียกร้องค่าตอบแทนจากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ฉบับหนึ่งในการมาทำข่าว ทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมาจนถึงขณะนี้

เช่นเดียวกับคำกล่าวของ นายมานพ งามเสงี่ยม ผู้ประกอบการหนังสือพิมพ์ ที่ว่า ความจริงแล้วหนังสือพิมพ์ทุกฉบับ ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับหนังสือพิมพ์เช่นกัน แต่ยอมรับอีกเช่นกันว่า ความซับซ้อนในเชิงโครงสร้าง บทบาทหน้าที่ขององค์กรต่างๆ โดยเฉพาะองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งมีภาพของผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้น หนังสือพิมพ์ก็ต้องระวังตัวที่จะให้เข้ามามีส่วนร่วม แม้ว่าจะสามารถตรวจสอบได้ แต่การตรวจสอบก็ไม่ได้เป็นการตรวจสอบอย่างเป็นระบบ เป็นเพียงการตรวจสอบในเชิงพฤติกรรมที่ปรากฏในอดีตเท่านั้น

ซึ่ง นายมนต์ชัย เทศะแพทย์ ผู้ประกอบการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น อธิบายเสริมว่า ความจริงหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมาพลังเพียงพอที่จะกำหนดประเด็นท้องถิ่นจริงๆ ให้เป็นเรื่องใหญ่ได้ แต่ที่ผ่านมาต้องยอมรับว่าหนังสือพิมพ์เล่นเรื่องการเมืองมากเกินไป จนทำให้เกิดภาพของความสัมพันธ์ระหว่างหนังสือพิมพ์กับนักการเมืองที่แน่นแฟ้น จนความน่าเชื่อถือลดลง ส่วนจะร่วมกันสร้างประเด็นสาธารณะนั้น คงทำไม่ได้เพราะหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับก็ต้องมีเรื่องเด่นของตัวเอง สำหรับการให้ประชาชนเขียนเข้ามานั้น ต้องผ่านการตรวจสอบจากหนังสือพิมพ์ก่อน เพราะเกรงว่าจะตกเป็นเครื่องมือในการทำร้ายกันได้

จะเห็นได้ว่า การแสดงบทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในปัจจุบันนั้น ยังไม่สามารถทำได้เต็มที่ เพราะยังติดกับเงื่อนไขหลายประการ ที่สำคัญคือ ทิศนะในทางลบของภาคประชาชนที่มีต่อหนังสือพิมพ์ และหนังสือพิมพ์ที่มีต่อภาคประชาชน จนทำให้เกิดช่องว่างของความเข้าใจขึ้น

3. อุปสรรคที่ีผลต่อการเป็นหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคม

สำหรับอุปสรรคต่อการเป็นหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคมนั้น ผู้วิจัยจะแบ่งเป็น 2 ส่วนหลัก ได้แก่ อุปสรรคในส่วนของหนังสือพิมพ์ และอุปสรรคในส่วนของภาคประชาชน โดยจะรวมถึงอุปสรรคของภาคธุรกิจเอกชนด้วย ซึ่งจากการสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลพบว่า

อุปสรรคในส่วนของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้นมี 2 เรื่องหลัก คือ เรื่องแรกจะอุปสรรคเรื่องวิถีคิด และเรื่องที่สอง คือ วิถีปฏิบัติ

สำหรับวิถีคิดนั้น จะเป็นวิถีคิดที่เกี่ยวกับการใช้และให้ความสำคัญกับแหล่งข่าว รวมไปถึงวิถีคิดที่เกี่ยวกับมุมมองของข่าว ทั้งในแง่ของการกำหนดวาระข่าวสาร หรือแง่ของการนำเสนอ นอกจากนั้นยังเป็นวิถีคิดที่เกี่ยวกับการแสดงบทบาทของการเป็นพลเมืองท้องถิ่นหรือสำนักพลเมือง (Civic citizen) อันเป็นบทบาทที่นอกเหนือจากการเผยแพร่ข่าวสาร รวมทั้งวิถีคิดในการบูรณาการ (Integrate) บทบาททั้งสองให้สามารถดำเนินไปด้วยกัน และสนองความต้องการทั้งของหนังสือพิมพ์และความต้องการของภาคประชาชนได้ โดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วม

นางสุชาดา จักรพิสูทธิ์ แสดงทัศนะว่า การเกิดของหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคมนั้นต้องดูจากจุดกำเนิด หนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคมนั้นต้องมีแนวคิดเรื่องรากหญ้า หรือเรื่องประชาสังคมอยู่แล้ว และคิดสร้างสื่อจากการจัดองค์กรชาวบ้านที่มีความคิดเรื่องการสื่อสารประชาสังคม จนเกิดหนังสือพิมพ์ขึ้นมา ซึ่งต่างจากหนังสือพิมพ์หลายฉบับที่เกิดจากจุดประสงค์ทางธุรกิจ จึงเป็นไปได้ยากที่จะให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม หรือการเปลี่ยนแนวคิดเจ้าของหนังสือพิมพ์ก็ยิ่งยากไปอีก

รศ.ดร.ธเนศวร์ เจริญเมือง นักวิชาการที่สนใจด้านประชาสังคม วิเคราะห์ว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นยังมีทัศนคติแบบระบบศักดินา ผสมกันระหว่างทำธุรกิจเพื่อกำไรกับผลประโยชน์ทางการเมือง ประกอบกับความรู้เรื่องสื่อสารมวลชนนิเทศศาสตร์ยังมีไม่มีพอ ทำให้วางวางตัวไม่เป็นกลาง จนต้องกระโดดตามขบวนรถไฟแห่งการพัฒนา หรือมีทัศนคติที่ไม่ชอบปัญญาชน ไม่ชอบพวก

อนุรักษ์นิยมล้าหลังคัดค้านการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติอีกแบบหนึ่งซึ่งไม่คมทางวิชาการ

“การมีวิธีคิดแบบมองแยกส่วน คือมองเห็นเป็นเส้นตรง ไม่เห็นการเชื่อมโยงต่างๆ เช่น นักข่าวสายเศรษฐกิจข้อมูลที่แท้จริงไม่มีใครรู้ว่าเศรษฐกิจไทยเป็นอย่างไร แต่ในหลายๆ เรื่องประชาชนรู้ดี เรื่องท้องถิ่นก็จะรู้ดี เพราะอยู่กับความเป็นจริงตลอด และไม่ถูกปิดกั้น” ดร.ชัยวัฒน์ ธีระพันธ์ ให้ทัศนะ

ส่วนเรื่องของวิถีปฏิบัติที่เป็นอุปสรรคนั้น ยังคงมุ่งที่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ได้นำตัวเองเข้าไปเกี่ยวข้องกับ พวพัน สัมพันธ์ และผูกพันกับบริษัท ห้างร้านหรือสินค้าที่ลงโฆษณาจนเกินไป เพื่อความอยู่รอด จนเกิดเป็นผลประโยชน์ที่ผูกมัดตัวจนแน่น ทำให้ไม่สามารถแสดงบทบาทต่างๆ ได้เต็มที่ นอกจากนี้การที่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นยังยึดติดกับหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง ที่ให้เห็นจากการเลียนแบบด้วยการใช้ สี รูปแบบตัวอักษร การใช้ภาษา ให้เหมือนหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง โดยคาดหวังว่าจะทำให้ขายได้ในปริมาณมาก

“หนังสือพิมพ์เป็นธุรกิจที่ต้องดิ้นรน ดังนั้นจึงใช้หลักการเพื่อสนองความต้องการในเชิงปริมาณ เช่น เนื้อหาต้องครอบคลุมคนส่วนใหญ่ จำนวนพิมพ์ต้องมาก ประเด็นต้องเป็นประเด็นที่คนส่วนใหญ่ให้ความสนใจ” สรวุฑ แซ่เตียว ผู้ประกาศหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น แสดงทัศนะ

นางสุชาดา จักรพิสุทธิ์ ก็ระบุว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นยังมีความเชื่อที่ว่า ชาวที่แปลกพิศดาร หรือเป็นชาวที่ถูกค้าสนใจ และยังใช้บรรทัดฐานของหนังสือพิมพ์ส่วนกลางมากำหนดความสำคัญของประเด็นข่าวอีกด้วย เช่น มองว่าข่าวปัญหาของคนจนขายไม่ได้ หรือข่าวที่ชาวบ้านค้นพบ นวัตกรรมใหม่ๆ ก็ขายไม่ได้ นอกจากนี้ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจำนวนไม่น้อยที่คนทำเป็นลูกหลานนักการเมือง ดังนั้นการให้ความสำคัญกับประเด็นข่าวต่างๆ อาจจะมีมุมมองความต้องการทางการเมืองได้เช่นกัน

นายสุทัศน์ สุทัศนรักษ์ ผู้นำกลุ่มประชาสังคม ให้ทัศนะเพิ่มเติมว่า การที่ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น เช่น อุปกรณ์การพิมพ์ กระดาษ จะเป็นอุปสรรคที่สำคัญของการเป็นหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคม นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนยังอาจเบียดบังพื้นที่โฆษณาบนหน้าหนังสือพิมพ์ด้วย ซึ่งทำให้รายได้ลดลง

พ้องกันกับทัศนะของ นางอนงค์ ปะนะทััง ผู้นำกลุ่มประชาสังคม และ รศ.ดร.อุบลรัตน์ ยุกต์ศักดิ์ศรี นักวิชาการที่สนใจในด้านหนังสือพิมพ์ ที่มองว่า เมื่อหนังสือพิมพ์เป็นธุรกิจที่หวังผลกำไร จากโฆษณามากขึ้น ทำให้มีความเสี่ยงสูงที่จะนำเสนอข่าวไปกระทบกับเจ้าของโฆษณา ดังนั้นจึง เลี่ยงที่จะนำเสนอข่าวแบบเจาะลึก อันนำมาซึ่งความบกพร่องในการสะท้อนปัญหาที่แท้จริงของ ท้องถิ่น ซึ่งหนังสือพิมพ์ถูกตรรกะทางการตลาดเข้ามาบีบรัดอย่างชัดเจน

นางสาวยิ่งพันธ์ จันทรศิริ นักวิชาการพัฒนาชุมชน 6 ขยายทัศนะว่า ภาพลักษณ์ของ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในอดีต เช่น การเรียกค่าตอบแทนในการเดินทางมาทำข่าวหรือลงข่าวให้ ยัง คงติดอยู่และยังไม่เห็นเลิกปฏิบัติอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง รวมถึงหนังสือพิมพ์ยังเลือกที่รักมักที่ชัง ทั้งในแง่ของประเด็นข่าวที่จะมีผลกระทบกับผลประโยชน์ของนักการเมืองกับผลประโยชน์ของชาว บ้าน

นอกจากนี้ ด้วยภาพลักษณ์ของการเป็นองค์กรธุรกิจหนังสือพิมพ์ ทำให้ชาวบ้านหรือ หน่วยงานราชการ ไม่ไว้ใจและไม่ให้การยอมรับในการทำหน้าที่มากนัก ทำให้ประชาชนไม่ให้อำ มูลที่แท้จริงกับหนังสือพิมพ์ เพราะกลัวผลกระทบที่จะตามมา เช่นเดียวกับข้าราชการ แต่ข้าราชการ ก็ยังได้เปรียบชาวบ้าน เพราะทำหน้าที่ตามนโยบายที่กำหนด ดังนั้นจึงไม่ต้องกังวลเรื่องการ ประชาสัมพันธ์ หรือการพยายามทำอะไรนอกนโยบาย และมีสื่อของตนเองอยู่แล้ว

“หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นชอบเลียนแบบหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง ซึ่งก็ไม่ใช่ว่าจะลงข่าวได้ถูก ต้อง อีกทั้งหนังสือพิมพ์ปัจจุบันคงไม่มีเงินพอที่จะให้นักข่าวไปนั่งตรวจสอบข้อมูลนานๆ ซึ่งเป็น ปัญหาใหญ่ ทูนก็มีไม่พอ แล้วก็เงื่อนไข ดูแล้วสื่อกระแสหลักไม่สามารถตอบสนองความต้องการ ของสังคมได้ อาจจะทำได้ในบางเรื่องบางอย่าง เช่น เปิดโปงข้อมูลคอร์รัปชัน ในบางเรื่อง นอกจากนี้ สื่อกระแสหลักเอง ก็ไม่สามารถพัฒนาศักยภาพใหม่ๆ ของสังคมขึ้นมาได้ เพราะสื่อกระแสหลัก จะเป็นข่าวเรื่องการเสียหายเรื่องลบ ความดีไม่ค่อยได้ปรากฏในเรื่องเหล่านั้น” ดร.ชัยวัฒน์ ภิระ พันธ์ กุลลาว

ด้านนายชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี แสดงทัศนะในแง่ของบุคลากรว่า ในองค์กรหนังสือพิมพ์ ท้องถิ่น ส่วนใหญ่เป็นนักข่าวรุ่นเก่าและรุ่นกลางที่มีวิธีคิดในการกำหนดประเด็นข่าว การนำเสนอ ข่าวแบบเดิมๆ คือ ให้ความสำคัญกับแหล่งข่าวที่ตำแหน่งหน้าที่สูงๆ มีอำนาจ มีอิทธิพลในท้องถิ่น หรือยังนิยมการรายงานข่าวให้เป็นสีสัน เพื่อให้เกิดการเร้าอารมณ์ และบางคนยังมีความสัมพันธ์ที่

ใกล้ชิดกับห้างร้านที่ลงโฆษณาด้วย ส่วนเจ้าของหนังสือพิมพ์มีจำนวนไม่น้อยก็มีความใกล้ชิดกับอำนาจทางการเมืองท้องถิ่น

ถึงแม้มีนักข่าวรุ่นใหม่เข้าทำงานกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมากขึ้น แต่ก็ไม่ได้มุ่งมั่นที่จะทำงานอย่างถาวรและเอาจริงเอาจัง แต่ทำเพื่อรองานที่ดีกว่า ทั้งนี้เพราะค่าตอบแทนที่ต่ำ ไม่มีความมั่นคง และขาดหลักประกันความปลอดภัยในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งในภาพรวมแล้วเป็นปัญหาเชิงความสัมพันธ์ที่แน่นอนเพื่อมุ่งให้เกิดความอยู่รอดร่วมกันระหว่างเจ้าของ องค์กร และลูกจ้าง ซึ่งไม่มีความซับซ้อนมากนัก แต่ยากต่อการแก้ไข

สำหรับอุปสรรคในส่วนของภาคประชาชน ซึ่งจะรวมถึงภาคธุรกิจเอกชนด้วยนั้น อุปสรรคจะอยู่ที่ความไม่รู้และทัศนคติในทางลบต่องานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ส่วนภาคธุรกิจเอกชนนั้นก็ไม่ได้แตกต่างจากองค์กรหนังสือพิมพ์ที่แสดงบทบาทในฐานะขององค์กรธุรกิจเพียงด้านเดียว คือ มุ่งหวังเพียงให้สินค้าขายได้ในปริมาณมาก และยังขาดการแสดงความปรารถนาดี (Good will) ต่อท้องถิ่นหรือชุมชนอย่างจริงจัง อันเป็นส่วนหนึ่งของสำนักพลเมือง (Civic citizen)

“หากมองศักยภาพของกลุ่มเยาวชน ก็น่าจะช่วยและมีส่วนร่วมกับการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นได้พอสมควร เช่น การเป็นนักข่าวประจำชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมตามธรรมชาติของวัยรุ่น แต่อาจจะติดที่ไม่มีความรู้ด้านงานข่าว และความจำเป็นที่ต้องย้ายตัวเองออกจากชุมชนเพื่อไปเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นที่ในเมืองหรือในตัวอำเภอ จะทำให้กิจกรรมไม่ต่อเนื่อง” นายนิรันดร ชัยชนะ ผู้นำกลุ่มเยาวชน แสดงทัศนะ

ด้านของ ดร.นิรันดร โพิธิกานนท์ ผู้นำกลุ่มประชาสังคม กล่าวว่า ภาคประชาชนรวมตัวกันยังไม่แน่นและไม่เข้มแข็งพอที่จะระดมสมอง เพื่อหาวิธีกดดันให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเกิดการเปลี่ยนแปลง

เช่นเดียวกับ นางสุชาดา จักรพิสุทธิ์ ที่ให้ทัศนะว่า กลุ่มประชาสังคม กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน และกลุ่มองค์กรชาวบ้าน มีเพียงความรู้สึก “อยากมีส่วนร่วม” แต่ไม่พร้อมถึงขั้นจัดองค์กรกันเอง ซึ่งความพร้อมของภาคประชาชนขึ้นอยู่กับ ประการแรก การจัดองค์กรด้วยตนเองแล้วสังเคราะห์ปัญหาของตัวเองได้ ประการที่สอง ต้องแสวงหาความรู้ โดยผู้ที่ทำหน้าที่เชื่อมในการให้ความรู้ ก็คือ ชาวบ้านเอง ซึ่งต้องอาศัยผู้นำตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นเอง หากมีการรวมตัวกันได้ก็

จะทำให้ชุมชนเข้มแข็งจะเกิดขึ้น เพราะเกิดจากการที่ชาวบ้านรู้ว่าปัญหาที่มีเหตุปัจจัยมาจากอะไร ต้องรู้ซึ่งกันและต้องมาพบปะกัน

นายอาคม สุวรรณกันธา กล่าวถึงกลุ่มประชาสังคมในเชียงใหม่ว่า กลุ่มประชาสังคม เชียงใหม่ไม่เข้มแข็ง เพราะว่าเชียงใหม่ มี 2 ลักษณะที่ทับซ้อนกันอยู่ คือ ความเจริญกระจุกตัวอยู่ในเมือง ส่วนนอกเมืองไม่ก็โลกก็เป็นชนบท ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนมีรายได้สูงกับรายได้ต่ำ เพราะฉะนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจะมีระดับที่แตกต่างกัน กลุ่มที่เข้ามามีส่วนร่วมจริงๆ คือ กลุ่มที่อยู่ในเมืองซึ่งเป็นคนที่มีความรู้สูง มีรสนิยม ส่วนกลุ่มที่อยู่นอกเมืองก็จะเพียงแค่รับรู้ปัญหาเท่านั้น แต่ไม่มีโอกาสที่จะมาร่วมแก้ปัญหา

ส่วน นางรจเรข ต้นกันยา มองในมิติของการรับรู้ทางภาษาว่า เนื่องจากความแตกต่าง และความหลากหลายของกลุ่มประชาสังคมที่สูงมาก อาจจะทำให้การรับรู้ทางภาษาเขียนของ หนังสือพิมพ์ได้ไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาเรื่องของการอ่านและใช้ภาษาไทยด้วย

ในส่วนของกลุ่มบริษัทห้างร้านที่ลงโฆษณาใน รศ.ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ กล่าวว่า แม้ใน เชียงใหม่จะมีบริษัทห้างร้านขนาดใหญ่และมีศักยภาพพอที่จะสนับสนุนหนังสือพิมพ์ชุมชน แต่ก็ไม่ได้เลือกสนับสนุน เพราะการแสดงผลในเชิงปริมาณของผู้อ่านยังน้อยกว่าหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง ซึ่งคนอ่านส่วนใหญ่ก็มีเฉพาะผู้นำชาวบ้านเท่านั้น เพราะคนธรรมดาจะไม่ค่อยซื้อหนังสือพิมพ์อ่าน อยู่แล้ว อีกทั้งหนังสือพิมพ์ก็ไม่ได้มีขายในหมู่บ้าน แต่คนที่นำเข้าหนังสือพิมพ์มาให้อ่านก็คือ ผู้นำ พ่อค้า หรือมาอ่านที่ห้องสมุดหรือร้านทำผม

รศ.ดร.ธเนศวร์ เจริญเมือง นักวิชาการที่สนใจด้านประชาสังคม แสดงทัศนะว่า ภาค ประชาชน ภาคธุรกิจ และหนังสือพิมพ์ ยังไม่สามารถคิดและมองปัญหาในลักษณะเชื่อมโยงกัน หรือ conceptualizing ได้ ทำให้ไม่ลงลึกในรายละเอียดและเหตุผลที่โยงยึดเป็นกระบวนการ จน นำมาซึ่งความไม่รู้จริงในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

จะเห็นได้ว่าอุปสรรคที่มีผลต่อการเป็นหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคมนั้นมีหลาย ประเด็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ต่างฝ่าย ต่างคิด ต่างทำ ถือว่าอุปสรรคสำคัญ ซึ่งจำเป็นต้องหาผู้ ประสานและเครื่องมือเพื่อเอาชนะอุปสรรคเหล่านั้น

4. แนวทางการแก้ไข เพื่อให้เกิดหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคม (Civic journalism)

ผลการสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลพบว่า แนวทางเพื่อให้เกิดหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคมในจังหวัดเชียงใหม่ นั้น มีความเป็นไปได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งต้องขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย โดยผู้นำกลุ่มประชาสังคมต่างเรียกร้องให้มีผู้ประสานให้เกิดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ระหว่างหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับภาคประชาชน ความเข้าใจระหว่างหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับภาครัฐกิจเอกชน รวมถึงความเข้าใจกันระหว่างภาคประชาชนด้วยตนเอง และภาครัฐกับภาคประชาชนและภาครัฐกิจเอกชนด้วย

ส่วนกลุ่มนักวิชาการได้เสนอให้ สถาบันการศึกษาหรือสถาบันทางวิชาการและสถาบันทางวิชาชีพ รวมทั้งองค์กรหนังสือพิมพ์ เป็นผู้ประสานให้เกิดความเข้าใจนี้ โดยเน้นเนื้อหาของหลักการมีส่วนร่วมและสำนึกพลเมือง นอกจากการเป็นผู้เชื่อมประสานแล้ว หน่วยงานข้างต้นต้องประพฤติปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างซึ่งกันและกัน และการขับเคลื่อนข้างต้นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบไปตามบริบททางสังคมด้วย ซึ่งต้องใช้เวลาและสถานการณ์ที่สุกงอมมาประกอบเช่นกัน

นางสุชาดา จักรพิสูทธิ์ เห็นว่า สื่อก็กำลังปรับตัวอยู่ เพราะความเปลี่ยนแปลงในสังคมมีมาก ข้อมูลข่าวสารที่ไหลเร็ว ทำให้คนในสังคมลุกขึ้นมาจากที่ทางต่างๆ เพราะเกิดจากสิ่งที่ชาวบ้านได้เรียนรู้ในสิ่งใหม่จนทำให้เกิดสำนึกใหม่ และส่งผลถึงสถาบันสื่อที่อยู่ภายใต้สังคมเดียวกันด้วย

ฉะนั้น สื่อก็จะยิ่งเรียกร้องเสรีภาพมากขึ้น สถาบันสื่อก็เริ่มวิพากษ์สถาบันเดียวกัน มีการแข่งขันกันมากขึ้น ทั้งในสื่อเดียวกันและข้ามสื่อ และยังแข่งขันในเชิงคุณภาพ ความสามารถในการบริหารจัดการองค์กร ฉะนั้นจะเห็นว่ามียุทธศาสตร์หรือ Civic group เช่น ชมรมผู้สื่อข่าวสิ่งแวดล้อม ชมรมข่าวสายการศึกษามากขึ้น และในสถาบันสื่อที่กำลังอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนรุ่น คือ สื่อรุ่นเก่าที่ทำงานแบบเดิมก็ยังมีอยู่ แล้วนักข่าวหัวก้าวหน้าพวกเลือดใหม่ก็มีอยู่ ทำให้เห็นภาพของการผสมผสานในสถาบันสื่ออยู่

ประการสำคัญ มีนักข่าวท้องถิ่นเลือดใหม่จำนวนมาก ที่อยากให้นำหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นปรับตัวและดำรงอยู่ได้อย่างสง่างาม เพาะมีกระแสทรัพยากรเริ่มไหลกลับสู่ชุมชน ทำให้ชุมชนคึกคัก ชีพจรชาวเด่นแรงในชนบท แล้วสื่อมวลชนท้องถิ่นก็อยู่ใกล้กับชีพจรเหล่านี้ ซึ่งนักข่าวเลือดเก่า

จำนวนหนึ่งก็รู้ว่าต้องปรับตัว แต่ตอนนี้มองเห็นแต่ปัญหา เพราะอยู่ในช่วงการเปลี่ยนแปลงผ่านการสะสมปริมาณการเปลี่ยนแปลง

ด้าน นายชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี นักวิชาการด้านหนังสือพิมพ์ เสนอว่า ถ้ามีการกระจายอำนาจการปกครองที่ชัดเจนมากกว่านี้ และภาคธุรกิจก็ต้องกระจายอำนาจทางการคลังด้วย เพื่อให้องค์กรหรือหน่วยงานระดับท้องถิ่นสามารถตัดสินใจดำเนินการด้านงบประมาณได้ด้วยตัวเอง ซึ่งต้องขึ้นอยู่กับว่ากฎหมายปัจจุบันจะเอื้อให้ทำอย่างนั้นได้หรือไม่

ผศ.วันดี ทองงอก นักวิชาการที่สนใจด้านประชาสังคม เสนอว่า ต้องรู้จักเผยแพร่หรือ publicity ให้ดีก่อน ซึ่งจะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมได้ ซึ่งถือว่ามีพัฒนาขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง หากมองในแง่ของการทำสื่อจะเห็นชัดเจนคือ สื่อสิ่งพิมพ์ก็ต้องมีทุนมาเกี่ยวข้อง แต่ปัญหาคือ สังคมการศึกษาและวิชาการก็เป็นองค์กรหนึ่งของสังคมที่อยู่ในกระแสทุนนิยมเหมือนกัน ซึ่งไม่สามารถพูดว่านักวิชาการทุกคนห่วงสังคมทั้งที่รู้ตัวก็เหมือนไม่รู้ตัว สถาบันการศึกษาต้องทำหน้าที่ฝึกฝนให้ภาคประชาชน บัณฑิต ให้รู้จักการเผยแพร่และการประชาสัมพันธ์ตัวเอง

รศ.พิศิษฐ์ ชวาลาธวัช เสนอว่า นักวิชาการ สถาบันศึกษา องค์กรทางวิชาชีพ ควรคิดว่าเป็นภารกิจร่วมกัน และเป็นหน้าที่ที่ทุกคนต้องทำอย่างเต็มที่ ในฐานะเป็นบทบาทของสถาบันการศึกษา อาจารย์ที่สอนเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ต้องเปลี่ยนแปลงในเชิงปฏิรูปก่อน และต้องติดเตือนกับสังคมว่า ต้องใช้เงินทุกบาทให้คุ้มกับหยาดเหงื่อของชาวบ้านที่เสียภาษีให้ และสื่อต้องทำหน้าที่นี้ร่วมไปด้วย ถ้าทุกคนทำตามหน้าที่กลไกของสังคมก็เดินไปพร้อมกัน ประเด็นสำคัญตอนนี้คือ กลไกของสังคมเดินไปไม่พร้อมกัน ฉะนั้นทุกคนต้องกระตุ้นตัวเอง

ส่วนของกฎหมายก็เป็นเพียงเครื่องมือที่ใช้ควบคุมการใช้สิทธิเท่านั้น แต่ความตื่นตัวในการใช้สิทธิต่างหากที่สำคัญกว่า แต่ถ้าไม่มีเครื่องมือ ความตื่นตัวก็ก็จะทำให้คนใช้สิทธิติดคุก แต่ตอนนี้กฎหมายเปิดช่องให้แล้ว แต่ต้องไม่เร่งรัดเพราะสังคมจะเรียนรู้ด้วยตัวเอง พัฒนาด้วยตัวเอง อย่าเก็บกด อย่ากักขังความคิด ต่างคนต่างเคารพ ต่างคนต่างทำหน้าที่ตามกติกาโดยธรรมชาติ ปัญหาที่ผ่านมามีคือ เราไม่เคารพกติกา เจ้าหน้าที่ของรัฐก็ใช้อำนาจในทางที่ผิด รัฐก็ไม่ทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ กฎหมายหลายฉบับก็ยังไม่ได้ถูกปล่อยปะละเลย เรามักจะคาดหมายว่าน่าจะเป็นอย่างนี้ เพราะคุ้นเคยกับระบบการเผด็จการทางความคิด และก่อนที่จะเป็นอย่างนั้นทำไมไม่หาคำตอบว่าก่อนหน้านี้เป็นอย่างไร กรอบทางความคิดมีความสำคัญมาก ในฐานะที่เป็นสื่อสารมวลชนสามารถอธิบายได้หรือไม่ว่าทำไมถึงเป็นอย่างนี้

อย่างไรก็ตาม มีทางเลือก 2 ทางสำหรับความเป็นไปได้ในการเกิดหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคมคือ ทางเลือกแรก ภาคประชาชน ภาครัฐ และภาคธุรกิจเอกชน ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

“เจ้าของหนังสือพิมพ์ต้องพร้อมจะปรับเปลี่ยนตัวเอง แล้วให้ภาคประชาชนเข้ามาร่วมถือหุ้น ซึ่งอาจจะไม่ใช่หุ้นส่วนใหญ่ พร้อมกับการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับบริหารจัดการองค์กรหนังสือพิมพ์ ธุรกิจหนังสือพิมพ์และการผลิตหนังสือพิมพ์ ส่วนระบบจัดจำหน่ายนั้นต้องใช้ระบบสมาชิกเข้าช่วย เพื่อให้อยู่รอดได้” นายอำนาจ จงยศยิ่ง ผู้ประกอบหนังสือพิมพ์เสนอแนะ

นายบุญฤทธิ์ ตูลาพันธ์พงศ์ ผู้ประกอบการหนังสือพิมพ์ เสนอว่า เจ้าของหนังสือพิมพ์ต้องหาจุดกึ่งกลางของความพึงพอใจระหว่างผลประโยชน์ที่ต้องเสียพื้นที่บนหน้าหนังสือพิมพ์ไปกับการได้เข้ามามีส่วนร่วมกับหนังสือพิมพ์ของภาคประชาชน ซึ่งทำได้โดยภาคประชาชนร่วมหุ้น และหาโฆษณามาซื้อพื้นที่บนหน้าหนังสือพิมพ์

รศ.ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ นักวิชาการที่สนใจด้านหนังสือพิมพ์ แนะนำว่า ในการเข้าร่วมกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สำหรับบริษัทห้างร้านต้องแสดงความปรารถนาดีกับชุมชนก่อน และต้องแยกแยะโฆษณาสินค้าออกไปเพราะเป็นคนละส่วน โดยต้องเข้ามาให้ประชาชนเห็นเป็นตัวตนจริงๆ ด้านของภาคประชาชน ก็ควรเข้าร่วมด้วยความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นองค์กรสาธารณกุศล วัด โรงเรียน กลุ่มพ่อค้า กลุ่มแม่บ้าน องค์กรพัฒนาเอกชน หน่วยงานราชการ เป็นต้น

ส่วนทางเลือกที่ สอง คือ แต่ละกลุ่มประชาสังคมทำหนังสือพิมพ์ขึ้นมาเอง

“ภาคประชาชนสามารถทำสิ่งพิมพ์ที่อาจจะไม่ใช่ในลักษณะของหนังสือพิมพ์ขึ้นมาทดลองก่อนก็ได้ เช่น พิมพ์เป็นใบปลิว หรือแผ่นพับ เป็นต้น โดยใช้งบประมาณจากภาครัฐและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกสภาจังหวัดก็ได้ แต่ต้องหาโฆษณาเองด้วย” นายสรวิศ แซ่เตี่ยว ผู้ประกอบการหนังสือพิมพ์ แนะนำ

“เรื่องของโฆษณาสันับสนุนหนังสือพิมพ์นั้น ไม่ต้องพยายามให้ห้างร้านเข้าใจว่าชุมชนสำคัญอย่างไร แต่ขึ้นอยู่กับสติปัญญาของหนังสือพิมพ์เองว่า จะมีวิธีการที่จะทำให้ชาวบ้านเข้าใจได้ ถ้าทำได้ดีโฆษณาก็จะมาหาเอง เช่น หนังสือพิมพ์ไฟกัสนงขลา ที่มีวิธีตั้งแต่การระดมหุ้น ค่าสมาชิกคือค่าหุ้นแล้วขยายไฟกัสนงขลาเป็นไฟกัสนงขลาได้ แต่คนสงขลายังรู้สึกว่าได้สูญเสีย

หนังสือพิมพ์ของตัวเองไป ซึ่งก็ยังมี section สงขลาอยู่ แต่ก็มีเป็น segment พิเศษโดยที่นักธุรกิจ เห็นว่าหนังสือพิมพ์พูดถึงภาคใต้ แล้วธุรกิจของตนก็อยู่ในภาคใต้ ก็ตัดสินใจลงโฆษณาให้ โดยที่ เจ้าของสินค้าไม่จำเป็นต้องเข้าใจในสิ่งที่หนังสือพิมพ์คิดทั้งหมด” นางสาวชานดา เสนอตัวอย่าง และ เสนอต่อว่า

จะเห็นว่า หนังสือพิมพ์ก็คิดเรื่องกลุ่มประชาสังคม หรือ Civic group ด้วย โดยไม่ต้องสนใจว่าภาคธุรกิจต้องมาเข้าใจทุกเรื่องที่หนังสือพิมพ์คิด แคร้วว่าได้สนับสนุนให้เกิดพื้นที่สำหรับแสดง ความเป็นพลเมือง หรือ Civic place สิ่งที่สำคัญที่สุดของการเกิด Civic place คือ ฐานความคิด ของคน

รศ.ดร.ธเนศวร์ เจริญเมือง เสนอแนะว่า มีแนวทางอยู่ 5 ประเด็น ที่ต้องร่วมกันทำอย่าง ต่อเนื่องและจริงจัง ประเด็นแรกคือ ต้องพยายามยกระดับให้ภาคประชาชนสามารถคิดแบบ Conceptualizing หรือใช้ภาพรวมของทุกส่วนในสังคมมาประมวลเป็นข้อสรุปของปัญหาให้ได้ ซึ่ง ไม่เว้นแม้กระทั่งบุคลากรในองค์กรหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอง ประเด็นที่สอง คือ ปฏิรูปการศึกษา ใหม่ โดยให้ความสำคัญกับวิชาทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพราะเป็นฐานรากในการวิเคราะห์ตัว เองของท้องถิ่น เพื่อให้ได้รู้ถึงรากเหง้าของท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้มียุทธศาสตร์ในการพัฒนาที่แม่นยำ ประเด็นที่สาม นักวิชาการ และองค์กรพัฒนาเอกชน หรือ NGO น่าจะเรียนรู้การปรับเปลี่ยนกิจกรรมของตนเองมารองรับปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นให้มากขึ้น

ประเด็นที่ สี่ คือ ต้องให้ความรู้เกี่ยวกับ Civil society แก่ประชาชนในทุกภาค รวมถึงภาค รัฐด้วย ซึ่งต้องใช้เวลาพอสมควร โดยต้องคำนึงถึงความสุขอมหรือกาลเทศะของสังคมด้วยเช่นกัน และประเด็นสุดท้ายต้องมีการกระจายอำนาจทางการคลังของรัฐ และกระจายอำนาจทางการ คลังของบริษัทห้างร้านขนาดใหญ่ที่มาตั้งสำนักงานสาขาอยู่ในท้องถิ่น คือมีอำนาจการตัดสินใจใน การอนุมัติงบประมาณเพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ในท้องถิ่นได้ โดยไม่ต้องผ่านการพิจารณาจาก สำนักงานส่วนกลาง ซึ่งตรงนี้จะทำให้กิจกรรมหลายอย่างของท้องถิ่นสามารถเกิดและอยู่รอดได้ มากขึ้น

ด้าน นางสาวยิ่งพันธ์ จันทศิริ นักวิชาการพัฒนาชุมชน 6 แนะนำว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ต้องหาวิธีการสร้างความบริสุทธิ์ให้กับตัวเอง ซึ่งทำได้ไม่ยากเพราะเป็นองค์กรที่มีสื่อเป็นเครื่องมือ อยู่แล้ว เมื่อประชาชนไว้วางใจสื่อก็จะมี ความมั่นใจในการเข้าถึงสื่อมากขึ้น และสื่อเองก็ต้องปรับตัว

เพื่อรับฟังประชาชนว่าต้องการอะไรเช่นกัน ด้านประชาชนเองต้องพยายามเรียนรู้วิธีการเข้าถึงสื่อ โดยมุ่งพัฒนาศักยภาพของผู้นำเป็นหลัก ทั้งนี้จะรวมไปถึงกระบวนการได้มาซึ่งผู้นำด้วย

ส่วนของภาครัฐ ก็ต้องกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคประชาชน และภาคธุรกิจด้วยเช่นกัน ซึ่งน่าจะทำได้เพราะนโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ประกอบกับมีการจัดตั้งกลุ่มชาวบ้านประเภทต่างๆ เป็นฐานรองรับอยู่แล้ว เพียงแต่ต้องใช้เวลาในการวางแผน กำหนดงบประมาณเพื่อประสานทั้ง 3 ฝ่ายมาทำงานร่วมกันให้ได้ โดยมุ่งเป้าไปที่ความสุขของประชาชน

จะเห็นได้ว่ามีทางออกที่หลากหลาย ที่จะทำให้เกิดหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคมได้ในจังหวัดเชียงใหม่ แต่ต้องขึ้นอยู่กับ การเริ่มต้นอย่างจริงจังจากภาคต่างๆ ในสังคม ที่ต้องมุ่งมั่นให้เกิดหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคมอย่างจริงจังเช่นกัน

ง. สรุปผลการวิจัยเพื่อตอบสนองข้อเสนอแนะการวิจัย

การตอบสนองข้อเสนอแนะที่ 1

บทบาทแนวประชาสังคมที่สะท้อนผ่านเนื้อหาข่าวและบทความ ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวัน จังหวัดเชียงใหม่ ยังไม่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มประชาสังคมต่างๆ ในชุมชน

สำหรับการตอบสนองข้อเสนอแนะที่ 1 ผู้วิจัยได้ใช้ผลการวิจัยที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพมาตรวจสอบ โดยพบว่า การแสดงบทบาทแนวประชาสังคมของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันจังหวัดเชียงใหม่ ที่สะท้อนผ่านเนื้อหาข่าวและบทความหรือบทความแสดงความคิดเห็นนั้น ยังไม่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มประชาสังคมต่างๆ ในชุมชนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นไปตามข้อเสนอแนะที่ 1 มีรายละเอียดดังนี้

บทบาทการกำหนดประเด็นสาธารณะและการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านการนำเสนอข่าว

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นการบุกรุกพื้นที่ริมแม่น้ำปิงในรูปแบบของข่าวมากที่สุด จำนวน 32 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 24.61 มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นแหล่งข่าวมากที่สุดถึง 102 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 43.77 ให้ประชาชนเป็นแจ้งข้อมูลมากที่สุด

สุด จำนวน 144 คิดเป็นร้อยละ 66.36 และอุทิศเนื้อที่เพื่อนำเสนอเป็นข่าวมากที่สุดคือ 12,468.5 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 70.13

ส่วนหนังสือพิมพ์เชียงใหม่ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหาการค้าลำไยในรูปแบบของข่าวมากที่สุด จำนวน 16 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 27.11 มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นแหล่งข่าวมากที่สุด จำนวน 35 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 38.46 และให้ประชาชนเป็นผู้แจ้งข้อมูลมากที่สุด จำนวน 54 คิดเป็นร้อยละ 70.13 พร้อมกับอุทิศเนื้อที่เพื่อนำเสนอเป็นข่าวมากที่สุดคือ 5,942 ตารางนิ้ว คิดเป็นร้อยละ 54.82

ส่วนผลจากการสำรวจความคิดเห็น ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า หนังสือพิมพ์ได้นำเสนอประเด็นข่าวตามกระแสหลักของสังคมโดยรวม (ค่าเฉลี่ย 3.52) รองลงมาเห็นว่าข่าวที่นำเสนอมีแหล่งข่าวราชการเป็นส่วนใหญ่ (ค่าเฉลี่ย 3.46) และเห็นว่าเป็นองค์กรที่แสวงหาผลกำไร (ค่าเฉลี่ย 3.42) ซึ่งเป็นความคิดเห็นที่อยู่ในระดับมาก ที่น่าสนใจก็คือ ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า หนังสือพิมพ์ได้แสดงบทบาทในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาเป็นผู้กำหนดประเด็นข่าวที่จะนำเสนอบนหน้าหนังสือพิมพ์ อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.70) และยังพบว่าที่ผ่านมาหนังสือพิมพ์ได้ให้ความสำคัญในการนำเสนอประเด็นผลกระทบจากเหตุการณ์โรงงานลำไยระเบิดมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.95)

จากข้อมูลข้างต้นจะพบว่า ในการกำหนดประเด็นเพื่อนำเสนอเป็นข่าวนั้น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันทั้ง 2 ฉบับ ต่างให้ความสำคัญกับปัญหาที่มีกระทบต่อพื้นที่ในหลายอำเภอหรือเป็นเหตุการณ์ที่คนส่วนใหญ่สนใจและมีผลต่อปริมาณการจำหน่าย เช่น ประเด็นบุกกุ๊กหมี่แม่น้ำปิงเริ่มต้นจากปัญหาการบุกกุ๊กพื้นที่ป่าต้นแม่น้ำปิงที่อำเภอเชียงดาว และส่งผลมาถึงการเสนอข่าวการบุกกุ๊กหมี่แม่น้ำปิงที่อำเภอเมือง เป็นต้น เช่นเดียวกับประเด็นปัญหาการค้าลำไยที่เริ่มต้นในพื้นที่อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ต่อมาได้มีผลกระทบไปถึงสมาพันธ์ชาวสวนลำไยภาคเหนือที่ต้องออกมาเสนอข้อเรียกร้อง

นอกจากนี้ สถานภาพของแหล่งข่าวส่วนใหญ่ยังเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งยังถูกนำเสนอเป็นข่าวรองในหน้าแรกอีกด้วย ส่วนรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นก็เพียงผู้ให้ข้อมูลหรือแถลงข่าวเท่านั้น ซึ่งชี้ให้เห็นว่าประเด็นปัญหาที่นำเสนอจะมีความน่าสนใจของประชาชนเข้าไปผลักดันหรือสร้างกระแสได้น้อย เพราะแหล่งข่าวเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ นำเสนอเป็นข่าวรอง

ในหน้าแรก และประชาชนเป็นเพียงผู้แจ้งข้อมูลเท่านั้น ไม่ได้เป็นแหล่งข่าวให้สัมภาษณ์หรือแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาที่เกิดขึ้น

โดยที่นายอาคม สุวรรณกันธา ผู้นำกลุ่มประชาสังคม ได้ระบุว่า ไม่ว่าจะเป็นการให้โอกาสกับประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมหรือการกำหนดประเด็นปัญหาท้องถิ่นให้เป็นข่าว หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นก็ยังแสดงบทบาทยังไม่เท่าเทียม ไม่ทั่วถึง ไม่ลึกซึ้ง และไม่ต่อเนื่อง แม้ว่าเชียงใหม่จะมีปัญหาท้องถิ่นมากมาย แต่หนังสือพิมพ์กลับไม่ร่วมกันแสดงศักยภาพเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหานั้นอย่างจริงจัง อีกทั้งยังละเลยการเอาใจใส่ในเสียงของชาวบ้านตัวจริง ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาจริง แต่กลับให้ความสำคัญกับเรื่องราวหรือบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ เรื่องของเมืองใหญ่

เช่นเดียวกับคำกล่าวของนายสรายุทธ แซ่เตี่ยว ผู้ประกาศหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่ว่า หนังสือพิมพ์เป็นธุรกิจที่ต้องดิ้นรน ดังนั้นจึงใช้หลักการเพื่อสนองความต้องการในเชิงปริมาณ เช่น เนื้อหาต้องครอบคลุมคนส่วนใหญ่ จำนวนพิมพ์ต้องมาก ประเด็นต้องเป็นประเด็นที่คนส่วนใหญ่ให้ความสนใจ

ด้านนางสุชาดา จักรพิสุทธิ์ ก็ระบุว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นยังมีความเชื่อที่ว่า ชาวที่แปลกพิศดาร หรือเป็นข่าวที่ลูกค้าสนใจ และยังใช้บรรทัดฐานของหนังสือพิมพ์ส่วนกลางมากำหนดความสำคัญของประเด็นข่าวอีกด้วย เช่น มองว่าข่าวปัญหาของคนจนขายไม่ได้ หรือข่าวที่ชาวบ้านค้นพบ นวัตกรรมใหม่ๆ ก็ขายไม่ได้

“การกำหนดประเด็นข่าวของหนังสือพิมพ์โดยทั่วไป ยังต้องผ่านกระบวนการของกองบรรณาธิการอยู่ ซึ่งจะมีผลให้ความสำคัญของประเด็นนั้นลดลง และไม่ทันเวลาที่นำเสนอ” นายชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี นักวิชาการที่สนใจด้านหนังสือพิมพ์ กล่าวเสริมประเด็นของข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมในรูปแบบผู้ให้ข้อมูลหรือแถลงข่าว

สรุปได้ว่า การแสดงบทบาทตามแนวคิดประชาสังคมของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันจังหวัดเชียงใหม่ที่สะท้อนผ่านเนื้อหาข่าวยังไม่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มประชาสังคมต่างๆ ในชุมชน โดยเฉพาะการกำหนดประเด็นปัญหาสาธารณะ เพื่อให้เกิดพลังของกลุ่มประชาสังคมที่มีต่อประเด็นปัญหาในชุมชน

บทบาทการให้โอกาสประชาชนแสดงความคิดเห็นผ่านบทแสดงความคิดเห็นหรือคอลัมน์

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันทั้ง 2 ฉบับพบว่า หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ นำเสนอบทแสดงความคิดเห็นหรือคอลัมน์ ในประเด็นปัญหาการสร้างสะพานข้ามแยกสนามบินมากที่สุดจำนวน 25 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 39.68 มีผู้เขียนเป็นประชาชนทั่วไปหรือสมาชิกกลุ่มประชาสังคมมากที่สุดคือ 55 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 93.55 และมีทัศนคติที่สนับสนุนให้มีการแก้ไขปัญห จำนวน 54 ครั้งคิดเป็นร้อยละ 78.26

ส่วนหนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์นำเสนอบทแสดงความคิดเห็นหรือคอลัมน์ ในประเด็นปัญหาการสร้างสะพานข้ามแยกสนามบินมากที่สุดจำนวน 25 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 48.07 มีผู้เขียนเป็นประชาชนทั่วไปหรือสมาชิกกลุ่มประชาสังคมมากที่สุดคือ 58 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 100 และมีทัศนคติที่สนับสนุนให้มีการแก้ไขปัญห จำนวน 47 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 90.38

นอกจากนี้ ผลการสำรวจยังพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นให้โอกาสประชาชนเขียนจดหมายแสดงความคิดเห็นหรือเขียนแสดงความคิดเห็นตอบโต้ ซึ่งแจ้งข้อเท็จจริงในรูปแบบต่างๆ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.76) และเห็นว่าได้ให้โอกาสประชาชนได้เขียนบทแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นปัญหานั้นๆ บนหน้าหนังสือพิมพ์อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน (ค่าเฉลี่ย 2.66)

หากพิจารณาจากข้อมูลเชิงปริมาณข้างต้นแล้ว พบว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันจังหวัดเชียงใหม่ ได้แสดงบทบาทตามแนวคิดประชาสังคมโดยให้โอกาสกับประชาชนได้เขียนบทแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่

แต่ความเป็นจริงแล้วผู้ที่เขียนบทแสดงความคิดเห็นบนหน้าหนังสือพิมพ์จะเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับหนังสือพิมพ์ เช่น คอลัมน์เดอะสนิม ในหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ ผู้เขียนคือ บุญญฤทธิ์ ตูลาพันธ์พงศ์ ซึ่งอดีตเคยเป็นผู้สื่อข่าวของไทยนิวส์ หรือคอลัมน์จดหมายเหตุล้านนาผู้เขียนคือ ชาติ พุงเสี้ยว ซึ่งจริงคือนายอภิชาติ วงศ์นุ่ม เป็นหัวหน้าข่าวของหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ ด้านหนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์ก็เช่นกัน โดยได้รับการยืนยันดังนี้

นายสรารุช แซ่เตี่ยว ผู้อำนวยการหนังสือพิมพ์เชียงใหม่วิสต์ ระบุว่า คอลัมน์แสดงความคิดเห็นของเชียงใหม่วิสต์ เช่น หมุนตามวัน รอบบ้านผ่านเมือง เขียนจากข่าว ส่วนใหญ่จะให้คนในกองบรรณาธิการที่มีอาวุโสเวียนกันเขียน โดยใช้นามปากกา และปกปิดชื่อจริงเพื่อความปลอดภัย

จะเห็นได้ว่า การให้โอกาสประชาชนมีส่วนร่วมในการเขียนแสดงความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ฉบับนั้น ก็ยังไม่สนองความต้องการของประชาชนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งไม่ต่างจากบทบาทในการกำหนดประเด็นปัญหาสาธารณะที่ไม่เป็นไปตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

การตอบข้อสันนิษฐานที่ 2

บทบาทการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม มักเป็นไปในลักษณะการร่วมมือด้านเนื้อหา ในรูปแบบการเป็นแหล่งข่าว และเป็นผู้เขียนบทความ แต่ก็อยู่ในวงจำกัดของผู้นำกลุ่มประชาสังคม ผู้นำทางความคิด หรือนักวิชาการที่มีชื่อเสียงเท่านั้น ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดโอกาสและขาดความกระตือรือร้น ในการมีส่วนร่วม

จากผลการวิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์ได้แสดงบทบาทการให้โอกาสประชาชนมีส่วนร่วมในด้านเนื้อหาจริง แต่ไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เขียนบทความแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ และไม่ให้เป็นแหล่งข่าวด้วย ซึ่งการมีส่วนร่วมดังกล่าวยังจำกัดอยู่ที่ผู้นำกลุ่มประชาสังคม ผู้นำทางความคิดหรือนักวิชาการที่มีชื่อเสียงเท่านั้น และประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดโอกาสและขาดความกระตือรือร้น ในการมีส่วนร่วม

จากการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์ไทยนิสต์และเชียงใหม่วิสต์พบว่า หนังสือพิมพ์ไทยนิสต์ได้ให้โอกาสกับผู้นำกลุ่มประชาสังคมเป็นแหล่งข่าวมากเป็นลำดับที่ 2 รองจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 94 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 40.34 หนังสือพิมพ์เชียงใหม่วิสต์ก็ให้ผู้นำกลุ่มประชาสังคมเป็นแหล่งข่าวเป็นลำดับ 2 รองจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่นกัน จำนวน 32 ครั้ง คิดเป็น 35.17

สอดคล้องกับผลการสำรวจความคิดเห็นผู้นำกลุ่มประชาสังคมที่พบว่า ที่ผ่านมานักหนังสือพิมพ์ได้ให้โอกาสกับตัวแทนขององค์กรหรือกลุ่มประชาชนที่มีชื่อเสียง ในการเขียนแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวกับปัญหาชุมชน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.33) รองลงมายังเห็นว่าได้ให้โอกาสกับนักวิชาการที่มีความรู้ได้เขียนแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวกับปัญหาของชุมชน ในระดับมากเช่นกัน (ค่าเฉลี่ย 3.24)

นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับทัศนะของนายบุญญฤทธิ์ ตูลาพันธ์พงษ์ ผู้ประกอบการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ที่ระบุว่า แม้หนังสือพิมพ์จะเป็นธุรกิจ แต่ต้องให้บริการประชาชนเช่นกัน ต้องทำประโยชน์เพื่อประชาชนบ้าง ที่ผ่านมามีส่วนร่วมมีหลายแบบตั้งแต่การเขียนบทแสดงความคิดเห็น เขียนให้ความรู้ จุดหมายร้องทุกข์ หรือแม้กระทั่งบทยกย่อง บทยกย่อง

นายสุรินทร์ เยาวีใจ ผู้นำกลุ่มประชาสังคม กล่าวว่า ส่วนใหญ่แล้วจะให้มีส่วนร่วมโดยการเขียนข่าวส่งไปให้เท่านั้น ส่วนข่าวที่นักข่าวจะมาสัมภาษณ์ชาวบ้านเองก็น้อย ทั้งที่เรามีข้อมูลที่ชัดเจนและลึกกว่าทางราชการ แต่มักไปสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของราชการมากกว่า

“ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการให้มีส่วนร่วมในการลงข่าวประชาสัมพันธ์ให้ ซึ่งข่าวเหล่านั้นจะมาจาก 2 แหล่งคือ ข่าวจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งอาจจะเป็นหน่วยงานในระดับจังหวัดหรืออำเภอ แหล่งที่สอง จะเป็นข่าวผู้นำชุมชนหรือผู้นำกลุ่มประชาสังคมที่มีความรู้และรู้จัก ใกล้ชิดกับบุคลากรของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น” นางอัญชลี เลิศพร นักวิชาการพัฒนาชุมชน 6 กล่าว

ด้านนายมนต์ชัย เทศะแพทย์ ผู้ประกอบการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ชี้แจงว่า ความจริงแล้วเราเปิดโอกาสให้กับประชาชนทุกกลุ่มทุกระดับที่สามารถเขียนบทความ แสดงความคิดเห็น ร้องทุกข์ ร้องเรียน หรือส่งภาพข่าวประชาสัมพันธ์ ซึ่งเราก็ลงให้โดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง แต่บางครั้งต้องตรวจสอบเช่นกัน เพราะฉะนั้นองค์กรภาคประชาชน หรือเอ็นจีโอ มีความซับซ้อนสูง บางครั้งต้องเลือกรื่องของคนที่เราคิดว่าน่าเชื่อถือและตรวจสอบได้ เพื่อป้องกันการถูกใช้เป็นเครื่องมือในการทำร้ายกัน”

เช่นเดียวกับ นายมานพ งามเสียม ผู้ประกอบการหนังสือพิมพ์ ที่ระบุว่า ความจริงแล้วหนังสือพิมพ์ทุกฉบับ ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม แต่ต้องยอมรับอีกว่า ความซับซ้อนในเชิงโครงสร้าง บทบาทหน้าที่ขององค์กรต่างๆ โดยเฉพาะองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งมีภาพของผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้น หนังสือพิมพ์ก็ต้องระวังตัวที่จะให้เข้ามามีส่วนร่วม แม้ว่าจะสามารถตรวจสอบได้ แต่การตรวจสอบก็ไม่ได้เป็นการตรวจสอบอย่างเป็นระบบ เป็นเพียงการตรวจสอบในเชิงพฤติกรรมที่ปรากฏในอดีตเท่านั้น

นายอาคม สุวรรณกันธา ประชาสัมพันธ์หอการค้าจังหวัดเชียงใหม่ มองว่า การให้โอกาสยังไม่กว้างพอ ส่วนใหญ่จะอยู่กับกลุ่มบุคคลที่หนังสือพิมพ์ใกล้ชิดและคุ้นเคย ไม่ว่าจะ

การเมือง นักวิชาการ หรือกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ และส่วนใหญ่ยังเป็นแค่การร่วมประชาสัมพันธ์ ชาวสารเท่านี้

ด้าน รศ.ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ นักวิชาการที่สนใจด้านหนังสือพิมพ์ แสดงทัศนะว่า ที่ผ่านมามีส่วนร่วมบนหน้าหนังสือพิมพ์ของประชาชนในระดับท้องถิ่นยังน้อย หรือดูจากเนื้อหา สื่อท้องถิ่นส่วนใหญ่ก็เป็นข่าวประชาสัมพันธ์ของราชการ บริษัทการค้า กิจกรรมงานประจำปีต่างๆ ซึ่งก็งานส่วนรวม เพราะฉะนั้นเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนจะมีน้อย ฉะนั้นก็ไม่สะท้อนในฐานะตัวแทน

สำหรับประเด็นที่ประชาชนขาดความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมกับหนังสือพิมพ์นั้น มีสาเหตุหลายประการ โดยพิจารณาได้จากความคิดเห็นของผู้นำกลุ่มประชาสังคมที่เห็นว่า กลุ่มประชาสังคมยังมีทัศนคติที่ว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีเจ้าของเป็นผู้มีอิทธิพลและนักการเมืองท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.84) หรือเพราะผู้นำกลุ่มและสมาชิกกลุ่มประชาสังคมขาดความรู้ในการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อมวลชน ที่อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.77) เช่นกัน นอกจากนี้ยังมีทัศนะจากผู้ให้สัมภาษณ์ดังนี้

นายสุรารุช แซ่เตี่ยว เห็นสอดคล้องกันว่า ปกติหนังสือพิมพ์ให้โอกาสอยู่แล้ว เช่น การเขียนบทความส่งมา ส่วนการแสดงความคิดเห็นจะมีอยู่เป็นส่วนน้อย เนื่องจากคนเห็นเป็นคนสบายๆ ไม่เหมือนคนภาคใต้ที่ตื่นตัวในการแสดงความคิดเห็นตลอด คนเชียงใหม่เขารู้ เขาพูด แต่ว่าเขาไม่แสดงอะไรออกมามากมาย

ส่วนนายอาคม สุวรรณกันธา กล่าวถึง กลุ่มประชาสังคมในเชียงใหม่ว่า กลุ่มประชาสังคมเชียงใหม่ไม่เข้มแข็ง เพราะว่าเชียงใหม่ มี 2 ลักษณะที่ทับซ้อนกันอยู่ คือ ความเจริญกระจุกตัวอยู่ในเมือง ส่วนนอกเมืองไม่กี่กิโลก็เป็นชนบท ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนมีรายได้สูงกับรายได้ต่ำ เพราะฉะนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจะมีระดับที่แตกต่างกัน กลุ่มที่เข้ามามีส่วนร่วมจริงๆ คือ กลุ่มที่อยู่ในเมืองซึ่งเป็นคนที่มีความรู้สูง มีรสนิยม ส่วนกลุ่มที่อยู่นอกเมืองก็จะเพียงแค่ว่าได้รับรู้ปัญหาเท่านั้น แต่ไม่มีโอกาสที่จะมาร่วมแก้ปัญหา

ผลการศึกษาข้างต้นชี้ให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นไม่ได้ให้โอกาสกับประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในด้านของผลิตเนื้อหาอย่างแท้จริง เพราะเนื้อหาที่ประชาชนเขียนนั้นต้องผ่านการปรับแก้

จากบุคลากรของหนังสือพิมพ์อีกครั้ง นอกจากนี้ผู้ที่มีส่วนร่วมกับหนังสือพิมพ์นั้น ยังต้องเป็นบุคคลที่หนังสือพิมพ์เห็นว่า น่าเชื่อถือ และตรวจสอบได้ เท่านั้น ซึ่งเป็นไปตามข้อสันนิษฐานที่ 2

การตอบข้อสันนิษฐานที่ 3

แนวโน้มของบทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวัน จังหวัดเชียงใหม่ ในแนวคิดประชาสังคม เกิดขึ้นได้อย่างจำกัด เนื่องจากเงื่อนไขของสถานภาพของหนังสือพิมพ์ที่มีลักษณะเป็นองค์กรธุรกิจ ซึ่งต้องดำเนินกิจการโดยเน้นการตลาดเพื่อหวังผลกำไร อันเป็นอุปสรรคต่อการทำหน้าที่เชิงประชาสังคม

จากผลการวิจัยพบว่า ข้อสันนิษฐานที่ 3 ซึ่งพิจารณาจากผลการวิจัยทั้ง 3 ระเบียบวิธี ชี้ให้เห็นว่า แนวโน้มหรือโอกาสการเกิดหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคมนั้นเป็นไปอย่างจำกัดจริง โดยเฉพาะอุปสรรคที่เกิดจากองค์กรหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ซึ่งเป็นไปตามข้อสันนิษฐานที่ 3 มีรายละเอียดดังนี้

อุปสรรคที่มีผลต่อการเป็นหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคม

ผลการสำรวจความคิดเห็นกลุ่มผู้นำกลุ่มประชาสังคมพบว่า อุปสรรคในส่วนของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่มีผลต่อการแสดงบทบาทตามแนวคิดประชาสังคมมากที่สุดคือ การที่หนังสือพิมพ์ยังมุ่งเสนอข่าวสารที่เร้าอารมณ์ผู้อ่าน โดยมุ่งหวังให้หนังสือพิมพ์ขายได้ปริมาณมากเท่านั้น ซึ่งอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.96) รองลงมาเห็นว่า การที่หนังสือพิมพ์มีเจ้าของที่เกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลหรือนักการเมืองท้องถิ่น ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.80) หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคม ในระดับมาก(ค่าเฉลี่ย 3.69)

นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคที่เกี่ยวกับสปอร์นเซอร์ ซึ่งเป็นแหล่งรายได้หลักของหนังสือพิมพ์ โดยผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า สปอร์นเซอร์ยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคม ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.75)

โดย นายมนต์ชัย เทศะแพทย์ ผู้ประกอบการหนังสือพิมพ์ แสดงทัศนะเพิ่มเติมว่า หากจะให้ปรับตัวตามแนวคิดประชาสังคมนั้น คงทำได้ยาก เพราะต้องไม่ลืมว่าคนที่ทำหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่มีจิตวิญญาณของสื่อมวลชนอยู่ ถ้าให้ประชาชนเข้ามาช่วยมากๆ แล้วตรงนี้จะหายไป

“หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นก็เป็นองค์กรทางธุรกิจ ดังนั้นจึงต้องอยู่ภายใต้ตรรกะทางการตลาดอย่างไม่มีทางเลือกเลย” รศ.ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ ระบุ สอดคล้องกับ รศ.ดร.ธเนศวร์ เจริญเมือง นักวิชาการที่สนใจด้านประชาสังคม ที่วิเคราะห์ว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นยังมีทัศนคติแบบระบบศักดินา ผสมกันระหว่างทำธุรกิจเพื่อกำไรกับผลประโยชน์ทางการเมือง ประกอบกับความรู้เรื่องสื่อสารมวลชนนิเทศศาสตร์ยังมีไม่มีพอ ทำให้วางวางตัวไม่เป็นกลาง

นางอำนวยการ จิรากร ผู้นำกลุ่มประชาสังคม ระบุว่า ที่ผ่านมามีประสบการณ์ถูกเรียกร้องค่าตอบแทนจากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นฉบับหนึ่งในการมาทำข่าว ทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมาจนถึงขณะนี้

“การมีวิถีคิดแบบมองแยกส่วน คือมองเห็นเป็นเส้นตรง ไม่เห็นการเชื่อมโยงต่างๆ เช่น นักข่าวสายเศรษฐกิจข้อมูลที่แท้จริงไม่มีใครรู้ชัดว่าเศรษฐกิจไทยเป็นอย่างไร แต่ในหลายๆ เรื่องประชาชนรู้ดี เรื่องท้องถิ่นก็จะรู้ดี เพราะอยู่กับความเป็นจริงตลอด และไม่ถูกปิดกั้น” ดร.ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ ให้ทัศนะ

ด้าน นายอำนาจ จงยศยิ่ง ผู้ประกอบการหนังสือพิมพ์ ยอมรับว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้ง จนแยกกันไม่ได้กับผู้มีอิทธิพล ผู้มีอำนาจ และนักการเมืองในท้องถิ่น ซึ่งเห็นได้ชัดจากการที่หนังสือพิมพ์เชียงใหม่ส่วนใหญ่มีนักการเมืองแอบสนับสนุนอยู่

นายมานพ งามเสงี่ยม ผู้ประกอบการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เห็นว่า บุคลากรของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นยังขาดความรู้ ความเข้าใจในบทบาทอื่นๆ ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้การแสดงบทบาทไม่มีการพัฒนา

จากผลการวิจัยข้างต้น แสดงให้เห็นแล้วว่าอุปสรรคในส่วนของหนังสือพิมพ์นั้นมีหลายแง่มุม ทั้งแง่มุมของการเป็นองค์กรทางธุรกิจที่ต้องลงทุนเพื่อหวังผลกำไร และในแง่ของความเชื่อหรือทัศนคติที่ต้องได้รับการปรับเปลี่ยน และถึงแม้ว่าจังหวัดเชียงใหม่จะมีกลุ่มประชาสังคมจำนวนมากและหลากหลาย มีความเข้มแข็งด้านแนวคิดเชิงวิชาการ แต่ก็มีอุปสรรคอยู่ที่ ช่องว่างทางสังคมระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบทสูง ความไม่สามัคคีกันระหว่างองค์กรภาครัฐ ธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนที่มีผลต่อความเข้มแข็ง ซึ่งเพียงพอที่จะเป็นเหตุให้เกิดหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นตามแนวคิดประชาสังคมได้อย่างจำกัด

ความเป็นไปได้ในการเกิดหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคม

หากพิจารณาผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้นำกลุ่มประชาสังคม เกี่ยวกับบทบาทตามแนวคิดประชาสังคมที่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรแสดงมากที่สุดคือ ควรจะให้โอกาสกับประชาชนในการเป็นแหล่งข่าวในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน และควรให้โอกาสกับผู้นำกลุ่มต่างๆ ในชุมชนได้เขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาต่างได้ (ค่าเฉลี่ย 3.94) และผู้นำกลุ่มประชาสังคมยังเห็นว่าอย่างน้อยที่สุด หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นก็ไม่ควรมอบหมายให้ผู้มีอิทธิพลหรือผู้มีอำนาจในชุมชนได้เป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 2.17)

จากข้อมูลข้างต้น ก็เพียงพอที่จะสะท้อนให้เห็นความคาดหวังของผู้ตอบแบบสอบถามว่าอยากให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นปรับตัวอย่างไร นอกจากนี้ยังมีทัศนะของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์จำนวนหนึ่งที่จะชี้ให้เห็นความเป็นไปได้ของการเกิดหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคมขึ้น ดังนี้

“หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นก็ต้องทำธุรกิจเช่นกัน ดังนั้นน่าจะมีการปรับหากันครั้งทางระหว่างความอยากจะมีส่วนร่วมของประชาชนกับความพยายามที่จะแสดงบทบาทตามแนวคิดประชาสังคมของหนังสือพิมพ์” นายบุญญฤทธิ์ ตูลาพันธ์พงศ์ กล่าว

เช่นเดียวกับทัศนะของ นายอาคม สุวรรณกันธา ประชาสัมพันธ์หอการค้าจังหวัดเชียงใหม่ ที่ว่า ถ้าจะให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นก็ต้องใช้เงินเพื่อซื้อพื้นที่ อีกวิธีหนึ่งคือ ไปร่วมกับสื่อทางเลือก ที่ให้ความสำคัญกับชาวบ้านจริงๆ หรือทำสื่อขึ้นมาเอง โดยประเด็นนี้น่าจะเป็นสื่อเฉพาะองค์กรเท่านั้น

“มีความเป็นไปได้ ถ้าทำเป็นหนังสือพิมพ์ของประชาชนหรือของหมู่บ้าน แต่มีปัญหาเรื่องการขาย ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่อาจจะไม่ซื้ออ่าน ซึ่งก็แก้ไขได้ด้วยการใช้เครือข่ายของกิจกรรมที่แต่ละชุมชนทำร่วมกัน โดยจะทำให้ประชาชนต่างท้องถิ่นอยากรับรู้ข่าวสารได้” นายสุรินทร์ เยาวีใจ ประธานกลุ่มออมทรัพย์ ตำบลหนองแห่ย์ อำเภอสันทราย แสดงทัศนะเสริม

รศ.ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุศศักดิ์ นักวิชาการที่สนใจด้านหนังสือพิมพ์ แนะนำว่า ความเป็นไปได้มีอยู่พอสมควร แต่ต้องแยกส่วนในการมอง เช่น เจ้าของบริษัทห้างร้าน ต้องเรียนรู้ที่จะแสดงความปรารถนาดีกับชุมชนผ่านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ซึ่งต้องอาศัยการร่วมกันระหว่างภาคประชาชน

องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรสาธารณกุศล วัด โรงเรียน ที่ต้องทำความเข้าใจแนวคิดสำนักชุมชน หรือ Civic community ด้านหนังสือพิมพ์ก็ต้องปรับวิธีคิดที่ต้องให้ความสำคัญกับข่าวมากกว่าโฆษณา และต้องพยายามอธิบายต่อบริษัท ห้างร้านให้เห็นความสำคัญ และต้องใช้ระบบสมาชิก เข้าช่วย เพื่อถ่วงดุลย์กับรายได้จากโฆษณา

ด้านของ นางสุชาดา จักรพิสุทธิ์ บรรณารักษารบริหารสำนักข่าวประชาธรรม กล่าวว่า ทุกอย่างต้องใช้เวลา ขณะนี้กำลังอยู่ในช่วงการปรับเปลี่ยนกระแสความคิดด้านการให้ความสำคัญกับประเด็นข่าวและแหล่งข่าว ซึ่งต้องรอพลังของนักข่าวท้องถิ่นรุ่นใหม่ พร้อมกับความร่วมมือขององค์กรทางวิชาชีพหนังสือพิมพ์ และสถาบันการศึกษาที่จะคอยกระตุ้นและความรู้เกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคม

รศ.พิศิษฐ์ ชวลาธวัช นักวิชาการที่สนใจด้านประชาสังคม เสนอว่า ต้องให้โอกาสประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการกำหนดประเด็นปัญหาที่จะนำเสนอ ก่อนที่ปัญหาจะเกิด

ผศ.วันดี ทองงอก นักวิชาการที่สนใจด้านประชาสังคม เสนอทางออกว่า ทุกส่วนของประชาคมไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจต้องเรียนรู้ที่จะประชาสัมพันธ์ตัวเองหรือ Publicity ก่อน ซึ่งไม่จำกัดว่าจะใช้สื่ออะไร

จากผลการวิจัยข้างต้น สามารถชี้ให้เห็นแนวโน้มของการเกิดหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคม ในจังหวัดเชียงใหม่ได้ในระดับหนึ่ง เนื่องจากมีข้อจำกัดทั้งในแง่ของวิถีคิดและวิถีปฏิบัติ ซึ่งต้องได้รับการปรับเปลี่ยน พร้อมกันนี้จำเป็นต้องนำแนวความคิดเหล่านั้นมาปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อจุดประกายให้เกิดหนังสือพิมพ์ตามแนวคิดประชาสังคมในพื้นที่จังหวัดอื่นต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย